

de Proosdijkoerier

JAARGANG 33 | NUMMER 1 | MAART 2017

DE MENNONIETENBUURT

HISTORISCH ABCOUDE

GELDT 'LUCTOR ET EMERGO' OOK VOOR WILNIS?

ADVERTENTIEPAGINA BINNENZIJDE OMSLAG
IN BEZIT VAN AVANTI

Voorwoord

door Rob Blans

Het is al weer een jaar geleden dat Jaap Meulstee, de toenmalige voorzitter mij vroeg om hem op te volgen in zijn functie. Ik was al jaren lid, maar als zovelen primair voor ons voortreffelijke blad De Proosdijkoerier. Co Oudshoorn, vicevoorzitter en iemand met een enorme drive en overtuigingskracht, haalde me over om de bestuursvergaderingen bij te wonen. Vervolgens werd ik geconfronteerd met een zeer actieve vereniging, met werkgroepen (Documentatie, Genealogie en Archeologie) die regelmatig bij elkaar komen.

Er was nog een vacature in het bestuur voor de portefeuille Monumenten, maar die werd in de loop van 2016 ingevuld door de ervaren Wiesje Dijkxhoorn. Paul Hoogers trad in de loop van 2016 toe als trekker van de werkgroep Archeologie.

En dan is er nog de werkgroep Public Relations. De leden van die werkgroep zitten vaak rond de tafel om allerlei activiteiten in te vullen, waarbij de vereniging zich kan tonen aan de buitenwereld. Denk daarbij aan de markten waarop we staan, de nieuwjaarsreceptie van de gemeente, de opening van onze nieuwe Oudheidkamer door onze Burgemeester en de open dagen die daarop volgden. En ook niet te vergeten: de vrijwilligers, die bij allerlei activiteiten assisteren.

Een niet te verwaarlozen bezigheid was de verhuizing van de Oudheidkamer. Deze was van 2009 tot en met november 2016 gevestigd in "De Boei" in Vinkeveen. Daar werd een ruimte van 62 m² steeds knapper. Het ledental groeide tot ruim 1.000 leden. We zochten en vonden een nieuwe ruimte van 150 m² in de Croonstadlaan in Mijdrecht. Maar dan..., prima dat we zo'n ruimte hebben gevonden, er moet wel worden verhuisd. Schoonmaken, laminaat leggen, kabels trekken, loodzware kasten plaatsen, schilderijen ophangen. Omdat het voortaan gaat om zelfverzorging: aanschaffingen als een koelkast, koffiezetapparaat,

Rob Blans tijdens de opening van de Oudheidkamer (foto: Henk Butink.)

geluidsinstallatie, microfoons en een beamer voor de presentaties. Zonder de enorme inzet van vrijwilligers en de financiële steun van sponsors was het niet gelukt.

Even als tussendoortje. Wij kunnen nog allerlei mensen gebruiken bij onze activiteiten, dus kom gerust eens kijken als u belangstelling heeft om wat te doen in onze actieve en zeker ook gezellige vereniging. Onze emailadressen staan achter in deze Proosdijkoerier. Mail ons gerust. We willen u graag uitleggen wat voor mogelijkheden er allemaal zijn. En dat zijn er veel: van onderzoeker/schrijver in ons blad, meedoen aan de activiteiten in onze werkgroepen tot het verlenen van hand-en-spandiensten.

Terug naar Jaap Meulstee en de Proosdijkoerier. Jaap was naast voorzitter ook een voortreffelijk eindredacteur, een veelomvattende activiteit.

Toen hij mij vroeg om het voorzitterschap over te nemen, was ik even bezorgd dat ik ook het eindredacteurschap zou moeten overnemen. Gelukkig was deze schrik niet nodig, want Jaap blijft onze eindredacteur en ook bestuurslid. Met die steun en ook de ervaring van de andere bestuursleden durfde ik het voorzitterschap wel aan. Ik blijf ben ik dat nu na een hectische periode achterover kan gaan zitten om deze nieuwe uitgave van de Proosdijkoerier te lezen. Ook u wens ik veel leesplezier. Graag zie ik u op één van onze toekomstige activiteiten! ■

Bij de voorplaat

DE MENNONIETENBUURT In de vorige Proosdijkoerier vertelde Chris Woerden ons over de geschiedenis van de Wederdopers en de ontwikkelingen in de zeventiende en achttiende eeuw. Deze keer het verhaal van pastoor Herfkens en gebeurtenissen van de laatste tweehonderd jaar. Op de cover ziet u een later ingekleurde foto van Uithoorn rond 1920. Zie ook pagina 20 en volgende.

Rectificaties

In de decemberuitgave van onze Proosdijkoerier staat een artikel over het vervoer te water via de Amstel. Bij dit artikel is op blz. 141 een afbeelding van een trekschuitjager geplaatst. In het onderschrift bij de illustratie wordt een "rollepaal" genoemd. Dat blijkt niet juist te zijn. Op de afgebeelde illustratie is alleen een signaalpaal te zien, een paal met aan de bovenkant een houten verstelbare arm. In deze binnenbocht was geen "rol" nodig, want de lijn ging dan altijd over het water en niet over de weg. Rolpalen of rollepalen waren alleen nodig op de buitenbochten, waar de jaaglijn over de weg heen zou lopen. Daarnaast waren signalen nodig bij het passeren van tegenliggers om aan te geven welke trekschuitjager zijn lijn los moest maken. Want als dat niet gebeurde, zou geen van tweeën verder kunnen. De lijnen zouden dan door de masten tegengehouden worden.

Ruud Siekerman liet ons dat weten. Hij is redacteur van het tijdschrift "Speuren en Ontdekken", dat uitgegeven wordt door de Historische Vereniging Wolfgerus van Aemstel. Die historische vereniging houdt zich bezig met de geschiedenis van de gemeente Ouder-Amstel (Duivendrecht, Ouderkerk, Waver).

In onze editie van december 2016 staat op blz. 166 een foto van Hertha 1945. Plonia Zaal-Berkelaar meldde ons dat haar vader niet de speler is die als zesde van links staat afgebeeld. Dat is namelijk zijn broer Jas (Elias) Berkelaar.

Digitale nieuwsbrief

Wilt u - net als ruim negenhonderd andere betrokkenen - toch goed op de hoogte blijven? Meld u dan eenvoudig aan door uw naam en e-mailadres in te vullen op de homepage van de website van de historische vereniging. U ontvangt dan ook regelmatig de nieuwsbrief. Zie ook onze website: www.proosdijlanden.nl

Zie ook onze website: www.proosdijlanden.nl

In deze Proosdijkoerier

- 3 Voorwoord
- 5 Het gemeentewapen en de ambtsketen [deel 2]
- 8 De Amstel en zo voort ... [deel 3]
- 12 Historisch Abcoude
- 17 De Heinoomsbrug te Wilnis toen en nu
- 20 De Mennonietenbuurt [vervolg]
- 26 Een compilatie van Nieuwtjes en Weetjes uit Oma's tijd
- 28 Geldt 'Luctor et emergo' ook voor Wilnis?
- 33 Genealogienieuws
- 35 Verenigingsnieuws

Het gemeentewapen en de ambtsketen [deel 2]

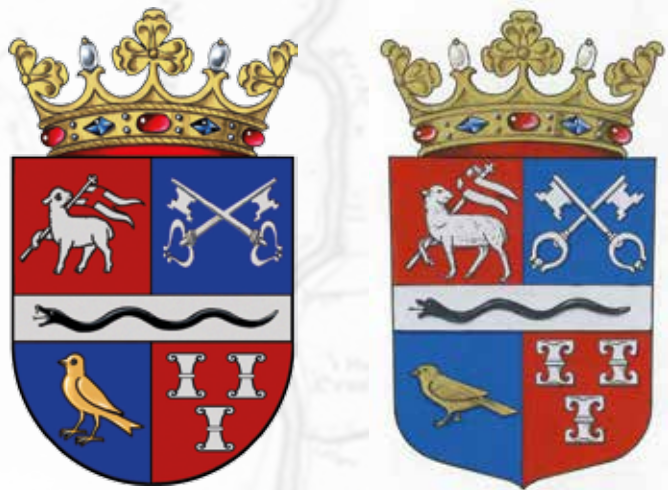
door Piet van Buul - foto's: Henk Butink

Op 7 januari 2017 presenteerde de gemeente De Ronde Venen het nieuwe gemeentewapen, de nieuwe ambtsketen en de nieuwe gemeentevlag. Daarop vooruitlopend heeft de Proosdijkoerier in het decembernummer van 2016 een artikel gepubliceerd over de ontstaansgeschiedenis en historie van de gemeentewapens in het algemeen en de wapens van de voormalige gemeenten in De Ronde Venen in het bijzonder. In het artikel is ook de ontstaansgeschiedenis van de ambtsketens beschreven en hebben we enkele oude ketens afgebeeld. In dit tweede, afsluitende artikel gaan we in op het nieuwe wapen en de nieuwe ambtsketen.

HET GEMEENTEWAPEN

Vooruitlopend op de officiële presentatie hebben wij bij het vorige artikel een prominente plaats ingeruimd voor het te verwachten nieuwe gemeentewapen. We hebben daarvoor de afbeelding gebruikt zoals die bij de gemeente bekend was en die door de gemeenteraad was goedgekeurd. Daarbij zijn we er van uitgegaan dat er in de uiteindelijke versie geen wijzigingen meer zouden worden aangebracht. De definitieve versie was bij het ter perse gaan van de vorige Proosdijkoerier nog niet vrijgegeven. Nadat de definitieve versie, zoals die op het wapendiploma is weergegeven, was vrijgegeven, was het de heer Marc Scheidius van de Hoge Raad van Adel, die ons bij zijn bezoek aan de gemeente wees op het feit dat wij niet de officiële versie hadden weergegeven. Uiteraard voldoen wij gaarne aan zijn verzoek om in ons blad het officieel door de Hoge Raad van Adel vastgestelde wapen af te beelden. Wij stellen onze lezers graag in de gelegenheid zelf de verschillen tussen de beide versies te ontdekken. Links het door ons afgebeelde ontwerp

en rechts het officiële gemeentewapen van De Ronde Venen.

DE AMBTSKETEN

Aan de ambtsketen van de burgemeester hangt een penning met aan de ene zijde het gemeentewapen en aan de andere zijde het rijkswapen. Toen eind 2015 besloten werd een nieuw gemeentewapen te laten ontwerpen, lag het voor de hand dat er ook een nieuwe ambtsketen zou komen. De gemeente heeft in een vroegtijdig stadium het overleg daarover geopend. Daar waren ook de drie plaatselijke juweliers bij betrokken. Dat zijn juwelier Hartel uit Wilnis, juwelier Swaab en juwelier Van Beek uit Mijdrecht. Voor hen was het een mooie gelegenheid om de aanwezige kennis en kunde van het ambachtelijke juweliersvak te presenteren. Tijdens de gesprekken in de voorbereidende fase ontstond het idee om de inwoners bij het proces te betrekken door hen in de gelegenheid te stellen zilver te doneren. Na een oproep door burgemeester Maarten Divendal tijdens de nieuwjaarsreceptie in januari 2016 hebben zo'n veertig inwoners zilver gedoneerd. Mensen die zich betrokken voelen bij hun gemeente. Een enkeling liet weten, geïnspireerd te zijn door de geboorte van zijn eerste kleinzoon, die zich later trots kan beroepen op het feit dat zijn opa nog heeft

ABCOUDE

AMSTELHOEK

BAAMBRUGGE

DE HOEF

MIJDRECHT

VINKEVEEN

WAVERVEEN

WILNIS

bijgedragen aan de ambtsketen van de burgemeester. Het maakte indruk dat aan de gulle gevers tijdens de presentatie van de nieuwe keten een fraaie, ter plekke ondertekende oorkonde werd uitgereikt.

HET ONTWERP

De juweliers besloten in eendrachtige samenwerking aan de slag te gaan. Daarbij waren de taken verdeeld over de drie edelsmeden Nant Hartel, Jacqueline Swaab en Marinke Dormaar van juwelier Van Beek. De vervaardiging van de penning is een specialistisch werk, waarvoor de Koninklijke Begeer BV werd ingeschakeld. Nant Hartel ontwierp de schakels van de keten. Het zijn kunstig in elkaar gevlochten schakels met een klassiek-gotische uitstraling. Besloten werd om in de schakels speciale elementen aan te brengen met daarop afbeeldingen uit de acht kernen van de gemeente De Ronde Venen.

Dat was eerder gedaan bij een ambtsketen voor de gemeente Mijdrecht, die in 1960 door juwelier A.J. Cral uit Utrecht werd vervaardigd. Daarbij ging het om twaalf kenmerkende thema's. Gekozen werd voor de afbeelding van een lam, een koe, zelfkazerij, paarden-tractie, landbouwtractor, korenschoven, een bij, een roos, de industrie, een sportvisser, de brandweer en bescherming bevolking. De nota van de firma Cral bedroeg destijds 570 gulden. Voor de nieuwe keten werd gekozen voor acht afbeeldingen, die kenmerkend zijn voor elk van de acht kernen. Daarbij werd onder meer advies gevraagd aan de Historische Vereniging De Proosdijlanden en de Historische Kring Abcoude-Baambrugge.

In de schakels van de keten zijn schildjes verwerkt met daarop kenmerkende gebouwen of bruggen. Afgebeeld zijn de kerk in Amstelhoek, de Pondschoekersluis in De Hoef, de kerk in Vinkeveen, de molen in Wilnis, het notarishuis in Mijdrecht, de ophaalbrug in Baambrugge, de kerk in Waverveen en De Witte Dame (het voormalige stationsgebouw) in Abcoude. Van deze objecten zijn foto's gemaakt. Die zijn door Rob Ramp grafisch bewerkt. De afbeeldingen zijn op een moderne, strakke manier weergegeven. Het graveerwerk van deze afbeeldingen is uitbesteed aan een paar gespecialiseerde bedrijven. Van het productieproces van de ambtsketen is een documentaire gemaakt. Hierin komen ook mensen aan het woord die vertellen waarom ze zilver hebben gedoneerd.

UNIEK PROJECT

De totstandkoming van de ambtsketen van de gemeente de Ronde Venen mag uniek genoemd worden. Na het Koninklijk Besluit van 1852, waarin burgemeesters werden verplicht om een ambtsketen te dragen, werd in veel gemeenten hevige discussie gevoerd over de vraag wie voor de kosten moest opdraaien. En de kosten speelden zelfs in 2011 bij de samenvoeging van de gemeenten De Ronde Venen en Abcoude nog een rol, toen de toenmalige gemeenteraad besloot geen geld uit te trekken voor een nieuw wapen en een nieuwe ambtsketen. Door de inwoners erbij te betrekken heeft men dit probleem omzeild. "Door de betrokkenheid van veel inwoners en de inzet van de plaatselijke juweliers hebben we nu een ambtsketen die van iedereen is en niet van de burgemeester," stelde burgemeester Maarten Divendal vast tijdens de presentatie op 9 januari 2017. ■

Bronnen:

- Persberichten Gemeente de Ronde Venen
- Interview John Zwarts (juwelier Van Beek, Mijdrecht)
- Het gemeentewapen en de ambtsketen, Proosdijkoerier december 2016.
- Film 'Van geschonken zilver tot Ambtsketen'
- Foto's van Henk Butink
- Foto's afbeeldingen ambtsketen van Rob Ramp

DE NIEUWE AMBTSKETEN

Aan de ambtsketen hangt een penning met aan de ene zijde het gemeentewapen en aan de andere zijde het rijkswapen.

Passagiers wachtend op
de Volharding, Marktplein
Uithoorn (Col. Cees Smit)

De Amstel en zo voort ... [deel 3]

door Stef Veerhuis

Statistieken en oude reisgidsen verduidelijken dat er halverwege de negentiende eeuw in Nederland reeds 75 stoomboten in de vaart waren. In 1858 bijvoorbeeld, waren er in Zuid-Holland 39 lijndiensten actief en in Noord-Holland 29. Dit aantal was in 1880 uitgegroeid naar 300 stoomboten, ingedeeld in 164 lijndiensten die door 110 ondernemers werden geëxploiteerd. Een handvol van hen had zelfs meerdere schepen in de vaart, die ook op andere lijnen en diensten konden worden ingezet. Er was ook sprake van ondernemers "van buiten", die zich kansrijk waanden om ook een stoombootdienst te gaan exploiteren.

De hoogtijaren van de stoomvaart lagen tussen 1850 en 1940. Daaruit kan worden opgemaakt dat de stoomvaart lange tijd een belangrijke rol heeft gespeeld in het regionaal openbaar vervoer. De stoomvaart was de doodsteek voor de trekschuiten en diligences. Tot in de eerste helft van de twintigste eeuw wist de stoomvaart zich moeiteloos staande te houden tegenover de spoorwegen. De beurtveren richtten zich vooral op het goederenvervoer. Dat was wellicht een noodgedwongen keuze, want aanmeren in tussenliggende plaatsen was - in tegenstelling tot de stoomboten - niet toegestaan. Tegen het einde van de negentiende eeuw nam het aantal stoomboten sterk toe door de afschaffing van het vergunningstelsel. Minister mr. J.P.R. Tak van Poortvliet had daarvoor in maart 1879 een wetsontwerp ingediend. Het eerste artikel luidde: "Tot het in werking brengen van een openbaar middel

tot vervoer van personen of goederen wordt geene voorafgaande vergunning gevorderd." Na goedkeuring door de beide Kamers trad op 1 september 1880 van dat jaar de Wet Openbare Vervoermiddelen (WOV) in werking.

STOOMBOOTDIENST VOLHARDING.		
AANVANG ZONDAG 7 MEI 1876.		
Van	VROUWENAKKER.....	voorm. 7 uur.
"	AMSTERDAM—UIHOORN.....	" 9 $\frac{1}{2}$ "
"	UIHOORN.....	nam. 5 "
"	AMSTERDAM—VROUWENAKKER.	" 7 "
MAANDAG.		
Van	VROUWENAKKER.....	voorm. 6 uur.
"	AMSTERDAM—UIHOORN.....	" 9 $\frac{1}{2}$ "
"	UIHOORN.....	nam. 3 "
"	AMSTERDAM—VROUWENAKKER	" 5 "
Overige dagen onveranderd.		
(17186) DE DIRECTIE.		

Dienstregeling van stoombootdienst VOLHARDING 1876
(bronvermelding Delpher)

De inspanning voor het verbeteren van de bevaarbaarheid van de Amstel door Jacob de Jong begon vruchten af te werpen. Een telling in 1867 had uitgezeten dat er inmiddels zo'n kleine twintig stoombootmaatschappijen in bedrijf waren. De toename van het aantal diensten was mede toe te schrijven aan "kleine" regionale ondernemers en van ondernemers die hun thuisbasis hadden in Nijmegen, Tiel, Eindhoven en zelfs in Antwerpen en Brussel. Op de Amstel, Drecht en Kromme Mijdrecht had dat gevolgen. De onderlinge concurrentie en het gezegde "Tijd is geld" nodigden uit tot sneller varen met alle gevolgen van dien. De hoge hekgolven

zorgden in toenemende mate voor afkalvende oevers en kleine aanvaringen. Oplaaierende meningsverschillen tijdens het aanmeren lieten ook reizigers en aanwonenden niet ongemoeid. Regelgeving voor wat betreft het snelle varen kon niet uitblijven. Op 25 september 1879 vaardigden burgemeester en wethouders van Mijdrecht een verordening uit waarvan het eerste artikel luidde: *"Alle stoomboten, zoowel die tot vervoer van passagiers, goederen of vee, of sleepstoomboten zullen op den Amstel binnen deze gemeente met halve stoomkracht of Halfwerk moeten varen en alzoo de snelheid, waarmee zij gewoon zijn te varen, tot op de helft verminderen."*

Wie waren de ondernemers, die met deze gemeentelijke regelgeving te maken kregen?

De Leydsche Stoombootdienst - al heel snel beter bekend als de "De Volharding" - werd in 1852 opgericht door Joannes Antonius Zuur. Hij was van huis uit kruidenier in koloniale waren. Zuur startte met een lijndienst voor passagiers, goederen en vee vanaf Leiden via de Kagerplassen, de Ringvaart van de Haarlemmermeer via de Westeinderplas naar Amsterdam.

Een promotie ansichtkaart uitgegeven door stoombootdienst Carsjens, afgemeerd aan de Beestenmarkt in Leiden 1905 (Col. Foto archief Het Groene Hart)

DE HOGE HEKGOLVEN ZORGDEN IN TOENEMENDE MATE VOOR AFKALVENDE OEVERS EN KLEINE AANVARINGEN

Drie jaar later bracht de voormalige koopvaardijkapitein Friedrich Martin Carsjens zijn gelijknamige stoombootmaatschappij Carsjens in de vaart. De kenmerkende groene vaartuigen hadden hun thuishaven in Oudshoorn, gelegen vlak bij Alphen aan den Rijn.

Gebruikmakend van dezelfde vaarroutes zaten beide ondernemers zowel letterlijk als figuurlijk in elkaars vaarwater. Dat was voor Zuur aanleiding om zijn aandacht te richten op de vaarroute via Drecht en Amstel. Vanaf de Haven in Leiden met tussenliggende haltes en aanlegplaatsen ging de route Amsterdam, met als eindpunt de Magere Brug. In 1893 waren er zelfs tien schepen

vice versa in de vaart, die Uithoorn, de Nes en Ouderkerk aandeden. Deze stoombootlijndienst had een vaste aanlegplaats op het Marktplaatsje in Uithoorn recht tegenover het Hotel "Het wapen van Thamen" van uitbater Fritschy. De markante serre voor het hotel deed dienst als wachtruimte voor de reiziger.

Op 10 juni 1915 werd in Den Haag het faillissement over de stoombootmaatschappij van Carsjens uitgesproken. Zo kreeg "De Volharding" weer wat lucht en de onderneming nam zelfs een aantal schepen over uit de failliete boedel van Carsjens. Op haar hoogtepunt had de onderneming uit Leiden tien schepen in de vaart. Stoombootmaatschappij "De Volharding" hield het nog jaren vol, maar in 1931 werden de scheepvaartactiviteiten beëindigd. Trein en bus hadden de strijd om het lokale vervoer van de passagier gewonnen.

Een andere stoombootmaatschappij was de firma Zur Mühlen & Co uit Amsterdam. Die onderneming was onder de naam Haven-Stoombootdienst in 1879 gestart met het vervoer van passagiers op de Amsterdamse wateren. Met een frequentie van soms wel zes keer per uur was het bedrijf in staat om met acht lijnen, dagelijks 2.000 tot 3.000 reizigers te vervoeren. Toen de gemeente Amsterdam in 1890 het vervoer over water zelf ging exploiteren en er steeds meer paardentrams in het verkeersbeeld verschenen, werd de concurrentie in de hoofdstad groter. Voor de Haven-Stoombootdienst was dat aanleiding om in 1890 haar lijnen tot drie terug te brengen: één richting Schulpbrug (aan de oostkant van de huidige Berlagebrug) - en de andere naar Ouderkerk/Uithoorn en naar Nieuwendam. Daarbij ging men zich meer richten op

STOOMBOOT HAVEN-DIENST

LIJN: ROKIN 1/2 DAM - SCHOLLENBRUG. STATIONS:

Rokin bij de Munt - Amstel bij de Amstelstraat - Hoogeshuis (Amstel-Hôtel) - Utrechtsche Zijde bij de Tol - Weesperzijde bij de Brouwerij - Schollenbrug.

VAN DE EINDSTATIONS VERTREKT ELKE 12 MINUTEN EEN BOOT.

LIJN: SCHREIJERSTOREN - NIEUWENDAM VIA HET KONINGINNE DOK
De Vertrekuren zijn geregeld volgens de alom verspreide Stroombiljetten.

LIJN: PRINS HENDRIKKADE - BUREAU RIETLANDEN VIA HET KONINGINNE DOK
Van de beide eindstations vertrukt elk HEEL en HALF uur een boot.

LIJN: SCHREIJERSTOREN - HOUTHAVEN VIA DE ZWEMSCHOOL & SUEZ STEIGERS
Van de eindstations vertrukt elk HEEL en HALF uur een boot.

Amand lith Amst

Affiche van de Haven-Stoombootdienst circa 1890 (Bronvermelding Beurtvaart Wikiwand)

recreatie. De boten van de Haven-Stoombootdienst hadden in Uithoorn een "eigen" aanlegplaats bij het Marktpllein, recht tegenover café Bank. Toen echter gold ook al "Tijd is Geld", zowel voor de ondernemer als voor haastige, ongeduldige reizigers. Wanneer bijvoorbeeld beide concurrenten bijna gelijktijdig arriveerden en snel voor de wal kon komen, had dit zo zijn voordelen. Dat leidde herhaaldelijk tot kleine aanvaringen die overheden aanleiding gaven te dreigen met inname van de concessie. De liquidatie in april 1920 betekende het einde voor de Haven-Stoombootdienst. Het bedrijf werd in afgeslankte vorm overgenomen door Verschure & Co.

Een hoofdrol in deze reeks verhalen over de Amstel is weggelegd voor de N.V. Stoombootdienst "De Landbouw", die op 24 augustus 1877 ten kantore van notaris G.D. Boerlage in Uithoorn werd opgericht. Doelstelling was het in de vaart brengen van een stoombootdienst voor het vervoer van personen en goederen, vee, gelden en geldswaarden. Er werd gevaren vanaf de Pondschoekermolen aan de Kromme Mijdrecht naar Amsterdam en Purmerend en van Ouderkerk aan de Amstel naar Leiden met tussenliggende plaatsen. Het vervoer stond ook "ten dienste van de landbouw in de Provincies Noord- en Zuid-Holland en Utrecht". Door de droogmakerijen rondom Mijdrecht ontstond het grootste veenweidegebied in het noordwestelijk deel van de provincie Utrecht. De oprichting van deze stoombootdienst zou het mogelijk maken om het vee van en naar de gebruikelijke veemarkten te vervoeren. Dat was vooral gunstig voor de veehouders in de nogal afgelegen Derde Bedijking. Destijds was 30 procent van alle ingelanden geboren en getogen in West-Friesland. Het zal dan ook geen verwondering wekken dat juist enkelen van hen het initiatief namen voor de oprichting van deze stoombootdienst. Het ging o.a. om Lambertus Pott, aannemer van publieke werken (uit Wieringen), Dirk Kaan, grondeigenaar (uit Wieringerwaard), Cornelis Bronkhorst, landbouwer in de Derde Bedijking (uit Schellinkhout), Pieter Schuurman landbouwer en grondeigenaar (uit Andijk) en Pieter Sjerps landbouwer en grondeigenaar (uit Nibbixwoud). Samen vormden zij een hecht collectief, dat vol vertrouwen het noodzakelijke beginkapitaal van fl. 22.500,- bijeen bracht. Statutair werd de naamloze vennootschap in Uithoorn gevestigd.

DE BOTEN VAN DE HAVEN-STOOMBOOTDIENST HADDEN IN UITHOORN EEN 'EIGEN' AANLEGPLAATS

Kort na de oprichting gaf voorzitter Lambertus Pott aan Burgerhout & Kraak te Rotterdam opdracht voor de bouw van een stoomschroefboot de "Landbouw I" en onder die naam varend tot 1910. In dat jaar werd de boot verkocht aan J.H. Schram jr. te Schiedam en

kreeg toen de nieuwe naam "Veehandel".

Vanuit de verhalen zijn slechts drie andere mannen van het eerste uur in de geschiedenis opgenomen. Dat geldt voor Dirk Nagtegaal, die zijn beroep als schipper verruilde voor die van kapitein op de "Landbouw I".

De andere was de aandeelhouder en herenboer Cornelis Bronkhorst. Deze Bronkhorst was een vooruitstrevend man, die in Engeland een dorsmachine had aangeschaft, die werd aangedreven door een stoomlocomobiel. Dat was een verrijdbare, liggende ketel op een stoommachine met daarop een aandrijfpoelie die met een leren riem de dorsmachine aandreef. De bij velen bekende "Dove Jaap", die eigenlijk Jaap Appel heette, was destijds bij Bronkhorst in dienst. Kennelijk bezat hij zoveel interesse, kennis en handigheid dat hij werd aangesteld als stoker-machinist.

En dan was er nog Gijsbertus Smit. Hij was degene, die de meeste verhalen en indrukken zou achterlaten in het "Smitten" familiearchief. Die bron wordt benut in de volgende aflevering. ■

Een stoomlocomobiel op zo maar een boerenerf
(Col. Het geheugen van Nederland)

Overige geraadpleegde bronnen:

- RHC Breukelen Suppletoir archief
- Archief Familie Smit – C.J. Smit
- Internet; PDF ... Berigt aan de heeren reizigers – Sdu - Hoogtij van de stoomboot ....
- Register Het Stoomwezen 1989
- Jas Smit, In de Smitse, 1997
- B.A. Smit Wzn., De veeauto's van de Landbouw

Historisch Abcoude

door Ron Hartsink

Abcoude is ruim 900 jaar oud. De eerste vermelding zou zijn uit het jaar 1085. Rond die tijd begon men met het ontginnen van het moerassige veenlandschap. De naam is afgeleid van Abecenwalde. Abece of Apken was een legerkapitein die vanuit Friesland, dat dit gebied onder controle had, ter verkenning naar deze streek was gestuurd. Wat hij aantrof was een drassige wildernis met overal bomen, een wald of woud dus, dat uit het veenmoeras omhoog stak. Met het 'geogste' boomhout wisten de boeren in later jaren wel raad.

Op 21 juni 2008 leidde Ron Hartsink een groep belangstellenden van onze vereniging door het dorpscentrum van Abcoude. Deze wandeling beschrijft Ron in dit artikel opnieuw, aangevuld met eind 2016 gemaakte foto's. De start van de rondwandeling is op het verzamelpunt bij "de Eendracht" in het centrum. Vandaaruit steken we over en gaan over de Hulksbrug naar het pleintje voor het oude raadhuis.

Als we tijdens een rondwandeling de Hulksbrug (foto 3) passeren (in ieder geval aanwezig sinds 1636) komen we voor het voormalige Raadhuis. Dit gebouw dateert uit 1883. In de gevel is een gemeentewapen te zien, dat eigenlijk uit twee delen bestaat, want Abcoude heeft tot 1941 uit twee gemeenten bestaan. Abcoude-Proostdij (uitgebeeld door de sleutels, zie foto 1) was

Afbeelding 1: Gemeentehuis Abcoude met wapenschild
Afbeelding 2: Overzichtskaartje wandeling door Abcoude

overwegend katholiek. Abcoude-Baambrugge (de zuilen) was overwegend protestant. De riviertjes de Angstel en het Gein gaven de grens aan. En hoewel nu Amsterdam Zuidoost ertegen aanschurkt, behoort Abcoude in zijn geheel tot de provincie Utrecht.

SAMENWERKING

De beide gemeentes deden in vroeger dagen heel veel samen; schoolbeleid, vuilnis ophalen, openbare werken; ze hadden zelfs tientallen jaren één burgemeester. De pogingen tot samenvoeging hebben evenwel meer dan een eeuw geduurd. Eerst vooral omdat het meestentijds hommeles en malheur was tussen de kerkelijke macht van Utrecht en de Hollandse graven. Later óók omdat de raadsleden van Abcoude-Proostdij, onder druk van de belangen van hun vaak vermogende inwoners - 'import' vanuit Amsterdam -, decennialang de pogingen tot fusie door Gedeputeerde Staten van Utrecht wisten te blokkeren. Maar uiteindelijk, in 1941 dus, legde de Duitse bezetter de samenvoeging gewoon op.

MUST-SEES

Links om de hoek van het gemeentehuis zat vroeger een arrestantenhok vast aan het Raadhuis. Daar werden ongure types of dronkaards opgesloten tot ze weer nuchter en rustig waren.

De karakteristieke huizen op de Raadhuislaan (foto 5, vroeger de Achterdijk) zijn van begin 1900.

We lopen door de Raadhuislaan, die overgaat in de Heinkuitenstraat. Voor het vijvertje gaan we rechtsaf naar de Voordijk en slaan daar linksaf.

De Voordijk tegenover huisnummer 19-20 was vroeger een zand- en jaagpad, aangelegd rond 1626. Het diende om trekschuiten door het water te slepen. Tot 1938 waren er drie jaagpalen in de straatkeien verankerd. Daar is ook de splitsing van de riviertjes Angstel en Gein te zien (foto 6).

De oude theekoepel aan de overkant (foto 7) hoort bij de buitenplaats Binnenrust. 's Zomers is er door de begroeiing weinig van te zien.

We gaan rechtsaf de Hein Kuitenburg over en de Brugstraat in. In de Brugstraat is links het Rechthuis (18e eeuws) te bewonderen. Hier werd recht gesproken door schout en schepenen, de vroegere burgemeester en wethouders.

Linksom de hoek kijken we uit op de Amsterdamse straatweg, die in 1685 werd aangelegd. Tot begin jaren

3

De Hulksbrug

4

De excursiegroep in 2008 voor het Raadhuis (foto Marie-José van Bunningen)

5

Raadhuisstraat, december 2016

6

De splitsing van de riviertjes Angstel en Gein

7

De oude theekoepel

8

De Dorpskerk

9

Kerkstraat 16 en 18

10

Katholieke kerk

11

De Witte Dame, voormalig stationsgebouw

12

Stationsstraat

vijftig van de vorige eeuw was dit de verbinding tussen Amsterdam en Utrecht, daarna werd de rijksweg A2 voltooid.

Wij gaan rechts. Op het Kerkplein met de nummers 1, 2 en 3 zien we huizen uit de zeventiende eeuw: bijvoorbeeld de bloemenzaak en "de Wakende Haan". Dit etablissement was eeuwenlang een slijterij, pension, kegelbaan, paardenstalling, herberg, logement en is inmiddels al 100 jaar een hotel-restaurant. We vinden hier ook de Dorpskerk (foto 8), nu hervormd (protestants) maar vroeger katholiek. Gebouwd vanaf 1470 tot 1491 op de fundamenten van een Romaanse kerk. Het is een Gotische kruiskerk met 'n pseudo-basilicaal schip, kennelijk dus geïnspireerd door een basiliek.

BRAND!!

In 1672 staken de Fransen ook Abcoude in brand, omdat de inwoners een bepaalde belasting weigerden te betalen. In 1970 is de kerk in z'n geheel gerestaureerd. Ook hier, onder de toren van de kerk, in een donker hok, werden dronkaards en ander ongerief veroorzakend gespuis een poosje opgesloten, soms bediend met water of koffie/thee.

We lopen verder de Kerkstraat in. Langs de Kerkstraat staan eeuwenoude huizen, zoals de nummers 16 en 18 (foto 9). Hiervan zijn koopbrieven geboekstaafd uit 1665. Huisnummer 18 heeft drie eeuwen lang een grutterij met een rosmolen gehuisvest, waar boekweit tot grutten werd vermalen.

De katholieke kerk (foto 10) is van 1888, een Neogotische kruiskerk gebouwd voor het destijds flinke bedrag van 81.000 gulden. Tussen de huisnummers 122 en 128 bestond het recht van overpad: nodig vanwege het lijkenvervoer over het water. We lopen tot de onderdoorgang van het spoor en slaan dan rechtsof naar het Stationsplein.

DE TREIN EN DE POEPDOZEN

Op het voormalige Stationsplein staat nog steeds het oude stationsgebouw, tegenwoordig 'de Witte Dame' (foto 11). Het station was in bedrijf tot net na de laatste eeuwwisseling. De spoorlijn dateert van 1843, zo geeft het gebouw prijs. We lopen langs het Gein terug naar het dorpscentrum. Even verderop links in de Stationsstraat (foto 12) is een rij statige en voornamen huizen zichtbaar, gebouwd eind 1800.

We passeren onderweg op nummer 39 een ruim 200 jaar oud uit de Franse tijd stammend pand, dat een deurbrievenklep heeft met "Lettres" erop. (foto 13). De nummers 26 tot en met 18 aan de evenkant zijn ook heel fraai, met een souterrain.

Huisnummer 17 is gebouwd in 1863. Het was bestemd voor verhuur aan sjieke lui met witte boorden. Veel later kwam dit pand in gebruik als postkantoor. De poepdozen achter het huis zijn pas in 2005 gesloopt.

Verderop in de Stationsstraat op nummer 10 onthult de gevelsteen dat het gebouw is in 1631, en gerenoveerd in 1895. Huisnummer 8 was tot 1941 de gemeentesecretarie van Abcoude-Baambrugge. Het gemeentehuis stond in Baambrugge, een dorp verderop. Linksaf de Hoogstraat in. Aan de Hoogstraat is de ingang van een park: hieraan zijn de huizen met de nummers 20 tot en met 24 gelegen.

Een van die panden heet Binnerust (foto 14). Hier woonde vroeger de schout van Abcoude-Proostdij. En later tot 1970 de burgemeester van Abcoude. De route loopt door dit parkje en weer rechtsom terug over het Marktvelt, waar in 1541 de paardenmarkt werd gehouden (foto 15 en 16: Marktvelt parkje).

RECHT EN KROM IN 'DE EENDRACHT'

Vervolgens komen we weer bij de uitspanning (voor het uitspannen van paarden) "de Eendracht" (foto's 17 en 18). De eerste vermelding van dit pand is van 1736. Het heeft een uithangbord waarop een leeuw met elf pijlen (of tien of negen, daar schijnt nogal discussie over te zijn) in z'n klauw de wacht houdt.

Het hadden er zeven moeten zijn, omdat Abcoude toen tot de Zeven Verenigde Nederlanden behoorde. De restaurateur dacht destijds waarschijnlijk aan de elf provincies die Nederland inmiddels telde.

In 1743 was "de Eendracht" al een herberg met wagenhuis en stalling, de ijzeren paardenringen in de zijmuur getuigen daar nog van. In 1749 werd in het pand recht gesproken door de schout en schepenen. Het is duidelijk dat "de Eendracht" een groot pand is. Eén deel heette "de Lokeend". Dat was een afgescheiden ruimte waar de minderbedeelden - ongezien

13

Deurbrievenklep 'Lettres'

14

'Binnerust'

15

Marktvelt parkje

16

Marktvelt parkje

17

Uithangbord bij uitspanning 'de Eendracht'

18

Uitspanning 'de Eendracht'

19

Zicht op het Gein en de Abcouder kerken

20

Brugwachtershuisje

21

Koppeldijk

22

Excursiegroep 2008 loopt langs de Angstel

door de andere gasten - even snel, staande een maatje drank achterover konden slaan of mee naar huis konden nemen. Er werd in vroeger dagen veel meer gedronken dan nu: gemiddeld tien liter gedestilleerd per persoon per jaar, tegen drie liter nu. Om nog maar te zwijgen over het bier.

Abcoude is een mooi dorp dat via deze beschrijving een leerzame, interessante en leuke rondwandeling in zich heeft; een aanrader. ■

23

Foto 23. Ron Hartsink spreekt de groep toe op 21 juni 2008.

**ABCOUDE IS EEN
MOOI DORP,
EEN ECHE AANRADER**

De Heinoomsbrug te Wilnis

FOTO'S VAN TOEN EN NU VERZAMELD DOOR MARIE-JOSÉ VAN BUNNINGEN

Foto 1: Ophaalbrug over de Heinoomsvaart, gezien van de Herenweg richting Dorpsstraat. Links op de foto een schuur waarin vroeger de "Waag" gevestigd was, later rijwielhandel F. v.d. Berg. Net zichtbaar op de foto de panden met de nummers 2, 4 en 6. Dit was Café Ruimzicht. Rechts op de foto de aanlegsteiger van beurtschipper Westveen, later L. Vonk. Zij onderhielden driemaal per week een dienst op Amsterdam. Ingekleurde foto begin twintigste eeuw. [collectie RHC]

Foto 2: Herenweg met ophaalbrug Heinoomsvaart rond 1910, richting Dorpsstraat. [collectie RHC]

DE HEINOOMSVAART

De Heinoomsvaart loopt van Wilnis rechtstreeks naar de Bovendijk. Door de vervening van de polder Wilnis-Veldzijde, wordt de polder een plas en worden ook de oevers verveend, waardoor de scheepvaart over de plas kan varen.

Bij het vervenen, het bedijken en het droogmaken van de polder Wilnis-Veldzijde behoorde volgens een octrooi uit 1862 ook het verleggen van de Heinoomsvaart. Deze vaart zou verlegd moeten worden naar een plaats tussen de ringdijk en de Wilnise Zuwe. In een brief dd. 13 maart 1922 aan "De Heeren van Gedeputeerde Staten der Provincie" vragen burgemeester Padmos en secretaris Munnik om ontheven te worden van de verplichting tot het verleggen van de Heinoomsvaart; het is namelijk te duur. De consignatiepenningen, ingelegd door de verveners, blijken niet voldoende te zijn om de droogmaking te realiseren en er moet een bedrag van 380.000 gulden geleend worden bij de Raiffeisenbank.

Tegen het vervallen van de Heinoomsvaart heeft de Wilnise raad volgens hen geen bezwaren: "indien vooraf gezorgd werd voor verbetering van het vaarwater door de ringvaart langs 'Groot-Mijdrecht' en de 'Kerkvaart' naar den Amstel."

In de brief van de raad wordt verder het belang van een goede vaarweg beschreven:

"De toenemende industrie en de scheepsbouwers vragen om een beteren waterweg, terwijl zoowel de gemeenten in de Ronde Veenen als de waterschappen voor den aanvoer van materiaal enz. er belang bij hebben, dat grootere schepen vanuit den Amstel deze dorpen kunnen bereiken."

De vaarweg zou de eerste jaren op de agenda van burgemeester Padmos blijven staan. In 1923 komt de zaak weer eens in de gemeenteraad. Scheepsbouwer Haring (Oudhuizen) wil een onderzoek door deskundigen naar de kosten en baten van een vaart achter de huizen. De notulen vermelden: "Spreker acht het ook met het oog op de werkloosheid van belang dat deze taak ter hand wordt genomen." De schippers en reders noemen het verdwijnen van de Heinoomsvaart een "brutaal wederrechtelijke afdamming."¹⁾

Alle briefwisselingen en steunbetuigingen ten spijt, in 1926 verdwijnt de heer Haring met zijn bedrijf uit de gemeente Wilnis en gaat naar Boskoop.²⁾

Later wordt de Heinoomsvaart toch omgelegd tegen de Wilnise Zuwe aan, vandaar de knik naar links en bij de Bovendijk een knik naar rechts. ■

(tekst afkomstig uit de beschrijving van de Manuscriptkaart van Praalder uit 1782, door Dick Koeleman)

¹⁾ Uit een document met notulen (archief Gemeente De Ronde Venen).

²⁾ Geraadpleegd document over 'Scheepswerf Haring', zie ook Proostkoerier nr. 2 (1985). Hoewel tegengesproken door de Proostdijkkoerier van 1994 (maart/juni) die 1924 vermeldt. Echter in een artikel over de Vriendschap (Gerard Meijer) staat 1926 en ook in het boek "Wilnis: Over Vroeger en Nu" (Herman van Soest en Floor Groenendijk) staat op blz. 79, dat Haring in 1926 vertrok naar Boskoop.

4

5

6

7

- 3 Dorpsstraat. Kijkrichting naar het Westen, richting Mijdrecht. Op de achtergrond de Heinoomsbrug. Situatie rond 1950. Collectie RHC.
- 4 Luchtfoto Heinoomsbrug met achter de brug het ouderlijk huis van Jan Bluemink; situatie 1953. [Collectie Jan Bluemink]
- 5 Ouderlijk huis Bluemink in de maquette van Jan Bluemink. Foto Piet van Buul.
- 6 Links van de brug de Herenweg en rechts de Dorpsstraat. Collectie RHC.
- 7 De huidige situatie, Herenweg met rechts in de kijkrichting de Dorpsstraat. Foto van Marie-José van Bunningen.

De Mennonietenbuurt [vervolg]

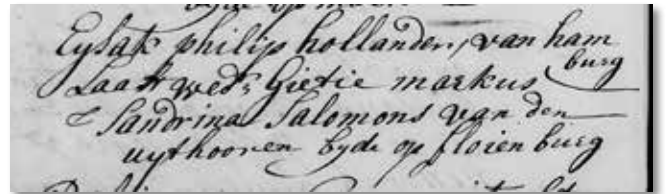
door Chris Woerden

In de vorige Proosdijkoerier heb ik u achtergelaten met de gevolgen van de grote brand in juli 1781 voor de bewoners van de Schans in Uithoorn en voor die in de Mennonietenbuurt. Ik beloofde u de draad weer op te pakken met de rol die een pastoor speelde.

Om Uithoorn zo snel mogelijk weer op te bouwen - met behulp van wederom een landelijke inzameling - zag pastoor Matthias Herfkens zijn kans schoon om het pleit uit 1774 voor de bouw van een kerkje bij de Lange Brug in de Mennonietenbuurt opnieuw in te dienen bij Gedeputeerde Staten van Utrecht. Aangezien de baljuw van Mijdrecht bezwaar gemaakt had tegen de locatie van het kerkje in de Mennonietenbuurt, zou de nieuwe plek in de Schans een uitkomst zijn. De weduwe van Frans Vermeij (armenmeester van Den Uijthoorn) stelde grond beschikbaar waarop één van haar huizen had gestaan dat was afgebrand. Natuurlijk waren er protesten van de doopsgezinden, de pastoor van De Kwakel en van de Hervormden in Thamen, die fel tegen de komst van een rooms kerkje waren. Tevergeefs. De gedachte was dat de aanwezigheid van een kerkje goed was voor het herstel van de lokale economie, goed voor handel en nering. Het zou ook bijdragen aan het herstel van de woningen in de Schans, toen nog Heerenweg geheten. Daarmee verdween echter het plan om het kerkje in De Hoef op te knappen en moesten de parochianen aldaar naar Uithoorn voor de kerkgang (tot 1921). Op 21 december 1782 droeg pastoor Matthias Herfkens de eerste mis op in het achterafkerkje in de Schans. In datzelfde jaar hadden de Aalsmeerse en de Buurtse Mennonieten een gezamenlijke liefdeprediker wegens terugloop van het aantal volgelingen in de Buurt. In 1805 gingen de laatste zeven doopleden over naar Aalsmeer en werd de Vermaning in de Mennonietenbuurt verkocht aan Abraham Aron Prins, die als 'moheel', joodse rituele besnijdenissen verrichtte.

VAN VERMANING NAAR SYNAGOGE

Aan het eind van de zestiende eeuw, toen de katholieke

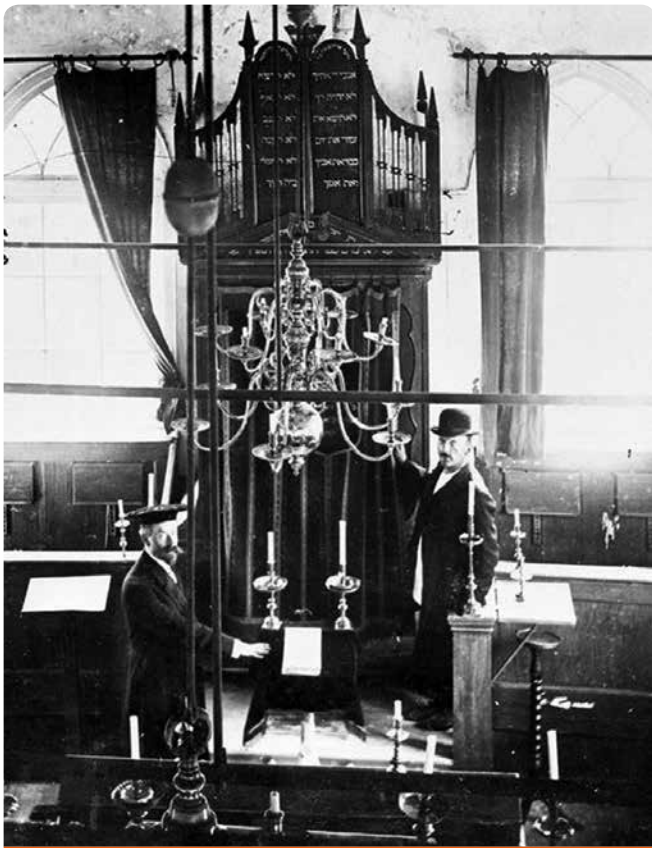

30 augustus 1761 - Huwelijk Isaac Hollander en Sandrina Salomons aan den Uijthoorn (DTB Amsterdam)

Inquisitie uiterst streng optrad tegen joden in Spanje en Portugal waren velen van hen naar Frankrijk en de Nederlanden gevlucht. Hier waren zij weliswaar veilig voor de geloofsfanatici, maar zij kregen geen gelijke rechten, omdat de Hervormde religie de staatsgodsdienst was. Pas na de Franse revolutie kregen joden volledige burgerrechten indachtig het uitgangspunt "vrijheid, gelijkheid en broederschap".

Ruim voor 1805 telde Uithoorn en Amstelhoek al een kleine joodse gemeenschap. Zo trouwde op 30 augustus 1761 Sandrina Salomon, geboren in Uithoorn in 1726, te Amsterdam met de Hamburgse weduwnaar Isaac Philip Hollander. Het was zijn derde huwelijk dat hij in Amsterdam sloot; de bruidegom was 55 en de bruid 35 jaar. Helaas kon ik tot nu de geboorteakte van Sandrina niet terugvinden. De eerste huwelijksplechtigheid in Uithoorn waarvan de trouwakte bewaard is gebleven, vond plaats op 8 november 1780 tussen Juda Abraham (de Jong) Levie en Gittelle bat Juda Levie.

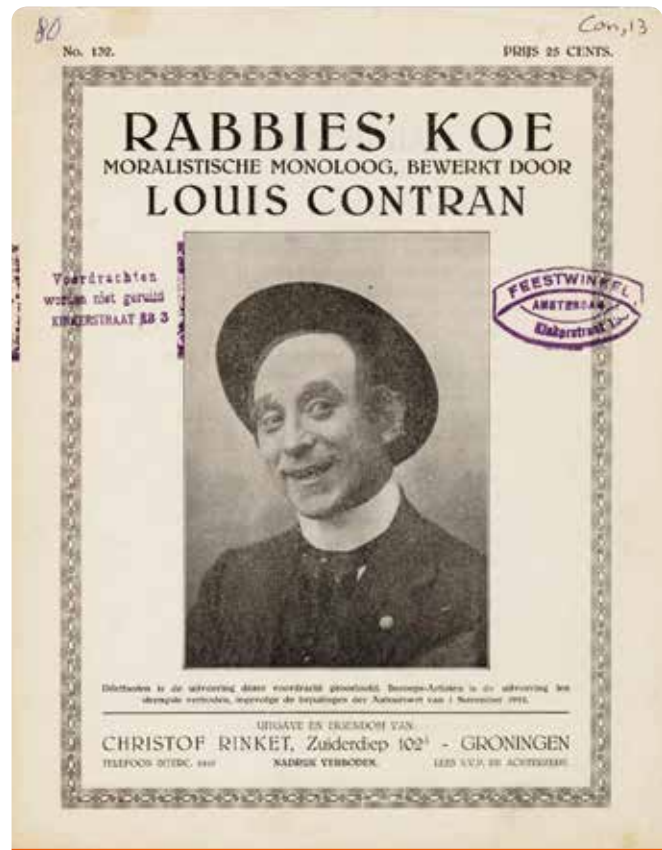
Het "Protocol van de Joodse Gemeente van Uithoorn" geeft veel details met betrekking tot de aankoop, renovatie, wijding en onderhoud van de plaatselijke synagoge in Amstelhoek. Deze geschiedenis begon op 1 juni 1803 met de aankoop van de voormalige Vermaning als synagoge en de stichting van de gemeente; het eindigde in 1947. Volgens het manuscript kwam de idee tot het stichten van een synagoge in Uithoorn op tijdens een ceremonie, die werd uitgevoerd door de Amsterdamse besnijder (moheel) Abraham Aron Prins van Alkmaar (ca 1766-1821). Het plan om de plaatselijke Vermaning van de Mennonieten (die niet meer in gebruik was) op te knappen en in een synagoge te veranderen ontstond toen. De opperrabbijn

Interieur synagoge (coll. SOUDK)

van Amsterdam, Jacob Mozes Löwenstamm, stemde toe nadat men zeker wist dat de kerk gedurende vier voorgaande jaren niet voor de eredienst was gebruikt en niets bevatte dat voor de synagoge zou leiden tot onreinheid, zoals de aanwezigheid van graven in de kerk. De Vermaning werd aangekocht op 1 juni 1805. De transactie vond plaats onder Abraham Aron Prins, zijn zwager Samuel Levy, Daniel Abraham Rachmonus, Aaron Isaac Cohen en David Emmanuel Kalker. Zij werden aangeduid als de bestuurders van de synagoge. Er was een sterke band met de Amsterdamse moedergemeente. De oorspronkelijke aankoopakte is niet meer te vinden in de archieven van de Amsterdamse Joodse gemeente.

Het inwijdingsfeest van de synagoge was op Sabbath Nachamu (zaterdag 9 augustus 1806) en de dag erna kwam een groot aantal dagjesmensen vanuit Amsterdam en omgeving naar Uithoorn. De synagoge liep eind 1836 stormschade op, maar werd hersteld. De noodzakelijke fondsen werden gevormd in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Gouda en elders. Hoewel het feitelijke herstel voltooid werd in 1838, werd de financiële kant pas in 1847 afgewikkeld. Uithoorn was een zelfstandige kille (joodse gemeenschap) waartoe Mijdrecht, Aalsmeer en Sloten behoorden. De gemeenschap bestond uit bijna 100 joden. In 1867 werd er feest gevierd vanwege de restauratie van de Wetsrollen en

Louis Contran

twee jaar later werd de synagoge wederom opgeknapt. Vanuit de moedergemeente te Amsterdam kwam het koorpersoneel over en rabbi Muller sprak tijdens de plechtigheid. Bekend uit deze periode zijn de joodse families Blom, Consenheim, Boas, Polanus en Cune. Op 13 maart 1894 werd voorzanger I. van Tijn geïnstalleerd, die in maart 1897 vertrok. In 1900 werd een breuk in de fundamenteën vastgesteld waardoor het oude gebouw moest worden gesloopt. Een nieuwe synagoge verrees op dezelfde plek en was uitgebreid met een leslokaal en een badhuis. Ondertussen was het aantal praktiserende joden aanzienlijk afgenomen. De gemeenschap telde slechts 29 gelovigen, waaronder 26 armen. Het aantal kinderen dat les kreeg was in 40 jaar tijd van veertien afgenomen tot zes. De laatste chazan (voorzanger) was dhr. Herschel.

In de hoogtijdagen van de kille trad de bekende joodse komiek Louis Contran in de Buurt op. Hij zong o.a. *“voor drie centen in de week, kregen alle leden uit Torosie, Altangasouwoe, koffie, taartjes, thee en fruit, wijn, cognac en limonade en ook fijne chocolade. De Uithoornse kille was altijd prachtig goed van kas.”* Hij doelde daarbij op de drie cent per week die gespaard

werd voor de festiviteiten. Louis Contran heette eigenlijk Loewie Vleeschdrager, zoon van Lion Vleeschdrager en Clara Vogel. Geboren op 20 september 1875 in Londen en overleden in Amsterdam op 14 oktober 1940.

Contran was een verdienstelijk komiek die zich uitsluitend met joodse teksten en liedjes manifesteerde.

De joodse inwoners waren bekend in Uithoorn en Mijdrecht. Zo ook familie De Groot die in de Mennonietenbuurt woonde vlakbij "het Ooievaarshuis" (Mennonietenbuurt 30). Het ongeluk op 17 december 1926 met vader Salomon (Sammie) de Groot had grote impact. De Tilburgsche Courant meldde: *"Vrijdagmiddag omstreeks één uur is door trein no. 580 van Uithoorn naar Nieuwersluis bij den onbewaakten overweg "Zijweg" te Mijdrecht een man doodgereden. Het bleek een in die streek bekend voddenkoopman te zijn. Nader wordt gemeld: de voddenkoopman S. de Groot - die steeds een beetje suffig is - liep met een honderdenkar op den weg naar Mijdrecht, van welke plaats hij afkomstig is. Hoewel hij den trein moet hebben zien aankomen, daar het uitzicht op de spoorbaan ter plaatse geheel vrij is, trachtte hij toch nog de rails over te steken, waarbij hij door den locomotief gegrepen werd. Hoewel de machinist sterk remde, kon hij niet verhinderen, dat de man een 15-tal meters werd mee-geleurd. De wagen werd totaal versplinterd. De hond bracht er echter het leven af."* Salomon werd 39 jaar oud. Kinderen werden nog jaren later gewaarschuwd bij deze oversteek met de woorden "Trein komme, Sammie onder trein, boem, Sammie dood". Volgens de overlevering verwees dit taalgebruik naar de wijze waarop Samuel de Groot sprak.

DE SCHADUW VAN DE OORLOG

De nieuwe synagoge was geen lang leven beschoren en werd - vanwege het geringe aantal joden en vanwege de bouwvallige staat - in 1939 gesloten. De inval door de Duitsers deed de joden besluiten om de waardevolle voorwerpen naar Amsterdam over te brengen. Op 24 april 1942 moesten elf joden uit Uithoorn en Amstelhoek zich verplicht in Amsterdam vestigen. Het is bekend dat er tenminste vijf zijn ondergedoken en de oorlog hebben overleefd. Veelal werd een advertentie in de krant geplaatst met een verhuisbericht en nieuw (fake) adres om zo de bezetter en mogelijke verraders op een dwaalspoor te brengen. Niet alle joden hadden de mogelijkheid om onder te duiken.

Zo vertelde Antoon Verhaar dat Mozes Aldewereld, die aan de Amsteldijk-Noord 72 bij TEBU woonde en een paardenslagerij in Uithoorn had, met zijn gezin door

de burens op het station uitgezwaaid werd. Zij vertrokken naar het "Juden Viertel", een door de bezetter aangewezen stadsdeel van Amsterdam, dat goed te isoleren was door zijn ligging tussen grachten en beweegbare bruggen. Daar trokken zij in bij zijn broer. Het gezin bestond uit Mozes en zijn vrouw Schoontje, de ongeveer 15-jarige Sam (Salomon), Max van 17 en de 4-jarige dochter Fanny. Schoontje was zwanger en na een paar maanden werd hun zoon Jack geboren. De Uithoornse burens zijn destijds nog op kraambezoek geweest. Het gezin werd door een Nederlander verraden. Door toeval, een tip en de hulp van de Ondergrondse konden de kinderen Fanny en Jack tijdig worden gered. Zij groeiden op bij pleegouders op een onderduikadres in Brunssum in Zuid-Limburg. Fanny en Jack hebben de oorlog overleefd. Fanny verhuisde later naar Engeland en Jack bleef in Brunssum. Het lot van de andere familieleden is zoals dat van zoveel joden. Hun ouders, broertjes en met hen nog 85 familieleden werden tijdens de razzia opgepakt. Ze zijn via Westerbork op transport gezet naar de gaskamers. Jack bezocht in 1994 Uithoorn en kreeg enkele voorwerpen en foto's terug die zijn ouders ter bewaring aan hun burens hadden gegeven. Zijn lotgevallen en zoektocht naar zijn roots vormen een boeiend verhaal dat een afzonderlijk artikel waard is.

NA DE OORLOG

De joodse gemeente in Uithoorn/Mijdrecht werd in 1947 ontbonden en bij de Amsterdamse gevoegd. In 1948 werd de synagoge door de "overheid" teruggegeven aan de Israëlitische Gemeente die er in 1953 afstand van deed. De synagoge werd gesloopt en op de plek werd een woonhuis gebouwd. In 1965 woonden er nog tien joodse gezinnen in Uithoorn; in de woning "Sjalom" (Dorpsstraat 36) woonden drie generaties: de echtgenote van Parnas (bestuurslid van de joodse gemeente) Louis Blom, haar dochter mevrouw Gans-Blom en kleindochter Marianne (leerlinge van het Maimonides, de joodse scholengemeenschap). In de Mennonietenbuurt stonden in 1965 nog de bouwvallige huisjes van de chazan (voorzanger) en de sjammes (koster). Laatstgenoemde bewoonde het huisje gratis. Ook deze laatste restanten van een joodse gemeenschap vielen onder de slopershamer.

De oude huisjes van chazan en sjammes
12 februari 1965 - Nieuw Israëlitisch Nieuwsblad

1920 – Gereformeerde Kerk in de Mennonietenbuurt (coll. SOUDK)

DE CHRISTELIJK AFGESCHIEDEN GEMEENTE VAN MIJDRECHT AAN DE AMSTEL

Deze kerk werd in november 1852 geïnstitueerd. De gemeenteleden kwamen bijeen in een oud verval- len gebouwtje, waarschijnlijk een turfmolmschuur (Mennonietenbuurt 105). Het pand met de grond werd in 1856 gekocht door Martinus Nagtegaal. In datzelfde jaar vertrok kandidaat-predikant Geert van Tubbergen

met 2/3e deel van de gemeente naar Amerika. In 1864 telde de gemeente 59 leden, ongeveer vijftien gezinnen. Het oude kerkgebouwtje voldeed niet langer meer en men besloot een nieuwe kerk te bouwen op dezelfde locatie. Dat werd op 18 september 1864 in gebruik genomen. Pas op 20 januari 1865 werd de gemeente door de overheid als zodanig erkend. Later dat jaar werd grond aangekocht ongeveer waar nu het "Ooie- vaarshuis" (Mennonietenbuurt 30) staat om er een fatsoenlijk onderkomen voor de predikant te bouwen. Helaas waren de inkomsten ontoereikend om een pastorie te bouwen. Met de komst van dominee C. Boss (oktober 1869) nam het kerkbezoek toe en daarmee ook de inkomsten. Men kocht vlakbij de Joodse Synagoge (voormalige doopsgezinde Verma- ning) grond om er een gereformeerde kerk en pastorie te bouwen. Maar volgens wettelijke regels was de afstand tussen de Synagoge en de geplande kerk te gering en mocht er daarom niet gebouwd worden. Door een grondruil kon men dichtbij de bestaande kerk een ander stuk grond aankopen. Kerklid Ferweij tekende en bouwde de kerk die op 11 juni 1871 in gebruik werd genomen. Het oude kerkje werd omge- bouwd tot pastorie.

In 1924 werden de Uithoornse gereformeerde kerk en het Amstelhoekse deel van de gereformeerde kerk van

1930 – Kerk aan de Piet Heinlaan, coll. H. v.d. Zanden

Mijdrecht, ooit gescheiden door de Amstel en altijd twee volledig aparte kerken, samengevoegd. Overigens bleven voor die tijd de Uithoornse gemeenteleden gewoon kerken in de Mennonietenbuurt! Wel bleven de inkomsten en uitgaven tot 1924 gescheiden. Het collectegeld van de Uithoornse kerkgangers werd door hen in een papertje verpakt opdat het duidelijk zou zijn voor welk van de twee kerken het bedoeld was. Het aantal gemeenteleden nam toe tot 453 in 1926 en daarmee ook de noodzaak om tot een grotere kerk te komen. Na een aantal moeizame stappen werd een perceel aangekocht bij de Lange Brug aan de Zuwe bij de Piet Heinlaan. Gemeentelid J. v.d. Berg, bouwkundige bij de Spoorwegen, was de architect van de pastorie voor dominee H. Boswijk. Architect B.W. Plooi uit Amersfoort ontwierp het nieuwe kerkgebouw in de stijl van de Amsterdamse School. Van zeer grote betekenis voor de realisatie van de kerk waren Piet Engel (voor het geld) en Hein Zuidervaart (vertolker van de ideeën). Hun namen leven voort in de Piet-Heinlaan, die aangelegd werd ten behoeve van de ontsluiting van de Melkfabriek aan de Amstelkade. Dus geen eer aan de bekende vlootvoogd, hooguit had Piet Engel een eigen zilvervloot voor de kerk gebouwd. Op 17 februari 1927 werd de kerk in gebruik genomen, compleet met een ultramoderne kerktelefoon met eigen netwerk door Amstelhoek. De totale investering

voor pastorie, kerk en inventaris bedroeg bijna een ton. De financiering kwam uit giften, het bouwfonds en het schapenfonds. Door de giften aan te vullen met een obligatielening en hypotheek werd de investering bijna gedekt.

Na de oorlog groeide Uithoorn in rap tempo en daarmee nam ook het aantal gemeenteleden toe. Het zou echter nog tot 1966 duren alvorens de Uithoornse gemeenteleden in Zijdelwaard naar de nieuwe tentvormige kerk "De Schutse" zouden kunnen gaan. "De Schutse" lag op één lijn met de hervormde kerk "De Hoeksteen" en de katholieke kerk "De Burcht". Door de naamgeving "De Schutse" diende men ook de naam voor de kerk in Amstelhoek, die bekend stond als "de gereformeerde Kerk aan de Piet Heinlaan", aan te passen. Het werd "de Kruiskerk".

In 1977 werd de pastorie voor 310.000 gulden verkocht aan mevrouw Bestebroer-van Doornspijk uit Wilnis. In 1968 telde de gemeente 1257 leden en dat was voldoende om twee predikanten aan te stellen. Dominee H. Grosheide deed zijn intrede en werkte naast en met dominee J. de Jongh. Ook de gereformeerde kerk ont kwam niet aan de algemeen landelijke terugloop van het aantal gelovigen. In 1990 was het aantal gemeenteleden van 1665 in 1980 teruggelopen naar 1217.

De hervormde en gereformeerde Kerk zochten toenadering tot elkaar. Toen de hervormde Hoeksteen in 1984 verkocht werd, kwamen de hervormde gemeentelieden kerken in "De Schutse". De samenwerking leidde uiteindelijk tot de Samen op Weggemeente (1997) en resulteerde definitief tot één kerk in mei 2006. In 2000 kreeg de Kruiskerk, de gemeente telde toen nog 950 leden, de status van Rijksmonument. In 2002 ging de kerk dicht vanwege het verder teruglopend aantal gemeenteleden. Het was een lot dat eerder al de Vermaning van de Mennonieten en de Synagoge van de Joden getroffen had.

Wie meer wil lezen over de boeiende geschiedenis van de Kruiskerk verwijs ik graag naar het gelijknamige boekje van Anton van Hilten, die ik zeer erkentelijk ben voor het kritisch doorlezen van de teksten. ■

1927 - Piet Heinlaan, facebook InUithoorn

- Hervormd** Betrekking hebbend op de door Luther, Calvijn en anderen gewijzigde katholieke godsdienst.
- Gereformeerd** Oorspronkelijk: hervormd, thans een bepaalde richting daarvan, namelijk orthodox-calvinistisch. De Nederlands Gereformeerde Kerk heeft zich in 1886 van de Hervormde Kerk afgescheiden. In Uithoorn vond dat plaats in 1887 tijdens de Doleantie. De Christelijk gereformeerde Kerk heeft zich in 1834 afgescheiden. Samen worden zij de Gereformeerde Kerken in Nederland genoemd. De Gereformeerde Bond is een richting binnen de Nederlands-Hervormde kerk waarin uitverkiezing en wedergeboorte centraal staan (in 1906 opgericht).
- Doopsgezind** Menisten, Mennonieten, Wederdopers: zij die de hervormingen van Luther en Zwingli afwezen en o.m. de doop der volwassenen voorstonden. Synoniem met anabaptisten (groep die te Munster o.l.v. Jan Mattheijsz. een aards koninkrijk wilde stichten).
- Katholiek** Alle mensen die in Christus geloven toegespitst op rooms-katholiek (kerk van Rome), orthodoxen (Griekse en Russische kerk), oudkatholiek.

LITERATUUR

- De Vermaning
De oudste prent van Uithoorn
Verhaal van mijn droevig leven
Maria de Neufville, verhaal van mijn droevig leven
Een droevig verhaal
Je zult maar Van Hilten heten
Je zult maar Van Hilten heten
Van Hilten aan de Wilhelminakade
Joodse Uithoornaars
Kruiskerk Amstelhoek 1927-2002
Gedenkschrift C.N. School 1931
1881-1981 100 jaar Christelijk Onderwijs
De Amstelbuurtschool schreef historie
De Mennonietenbuurt
Verhaal van mijn droevig leven
Menno Simons (1496-1561)
De Christelijk Gereformeerde Gemeente
De synagoge in de Amstelhoek
400 jaar Hervormde Gemeente Thamen-Uithoorn
200 jaar Parochie Sint Jan, Uithoorn
De Hoeksteen 50 jaar
Jeugdherinneringen
De Buitenplaats Donkervliet
Drie oorkonden in bezit van de Stichting
- M.J. 't Hart, Oud Nuus 1983, nr. 2
Dick van Wees, De Lange Brug 1983, nr. 3 / 4
Dick van Wees, De Lange Brug 1997, nr. 3 / 4
Tony Lindijer, 1997
Oud Heemstede-Bennebroek 50, okt. 1997
Peter Schat, De Lange Brug 1999, nr. 1.
Karel van Hilten (samensteller), 1998
Chris Woerden, De Lange Brug 2011, nr. 1 / 2
Chris Woerden, De Lange Brug 2015, nr. 1 / 2
Anton van Hilten
Chris Aten
Redactie
Chris Woerden, De Lange Brug 1996, nr. 2
Leo Claassen, Proosdijkoerier 1999, nr. 2 en 4
Proosdijkoerier 199, nr. 2 (incompleteet)
Fred de Wit, Proosdijkoerier 1996, nr. 1
Fred de Wit, Proosdijkoerier 1996, nr. 3
Fred de Wit, Proosdijkoerier 1996, nr. 4
Dick van Wees, 1985
Dick van Wees, 1982
Louise Prins, 2015
B. van der Horst-Engel
www.donkervliet.nl
Dick van Wees, De Lange Brug 1996, nr. 2

Een compilatie van Nieuwtjes en Weetjes uit Oma's tijd

uit Ons Weekblad van Zaterdag 21 maart 1931 door Stef Veerhuis

Turfstrooisel voor de Kippen
H. Zuidervaart, Uithoorn,
Telefoon 13

Van nabij.

Uithoorn. Gheel onverwacht overleed Maandag j.l. alhier de heer Gijsbertus Smit, in leven kapitein en commissaris der N.V. Stoombootdienst „de Landbouw”. Op 3 Augustus 1927 herdacht hij het feit dat hij 40 jaar bij genoemde maatschappij in dienst was. Bij kon. besluit van 1 September d.o.v. werd den heer Smit de eere-medaille in zilver verleend, verbonden aan de Orde van Oranje Nassau.

Donderdagmorgen had de begrafenis op het R.K. kerkhof alhier plaats, waarbij veel bewijzen van deelneming werden betoond. Mede waren afgevaardigden tegenwoordig van de directie van genoemde Mij. en van de Amsterdamsche Vleesch- en Veehoudersvereeniging.

Mij d r e c h t. De Chr. gem zangvereen „Kunst na Arbeid”, alhier, gaf in het Nutgebouw een openbare uitvoering. De zaal was geheel bezet. Onder de aanwezigen merkten we o.m. op den beschermheer van de vereeniging den edelachtb. heer I. Padmos, burgemeester van Mij d r e c h t en Wiinis.

Aan de uitvoering werkten mee het groote koor, het meisjeskoor, mevrouw Hekkert—van-Eijsden, sopraan en Henk Berkhout voor piano begeleiding.

De rondvraag bracht niets bijzonders. Met een woord van dank sloot de voorzitter op gebruikelijke wijze deze zeer geanimeerde bijeenkomst, nadat nog was afgesproken in de week na Paschen een excursie te maken naar een modelveestal.

Wilnis. Voetbaleuws. De competitie-wedstrijd voor het tweede elftal van de R.K. voetbalvereeniging Stormvogels, ging Zondag j.l. niet door. Het eerste elftal speelde op eigen terrein vriend schappelijk tegen Amstel I van Uithoorn en won met 20. Het derde elftal speelde eveneens vriend schappelijk tegen Rood-Wit I van Vinkeveen en speelde gelijk met 33.

RIJWIELEN

ROES I VRIJ ONDERMOFFEL
gegarandeerd

in nikkel en verchroomde
uitvoering

vanaf f 50.--

Fa. J. A. VAN BUNNINGEN
UITHOORN

PRIJSVERLAGING BIJ DE BACONFABRIEKEN

Met ingang van ZATERDAG 21 MAART noteeren wij voor:

Vleeschkluiven (Botjes)	12 1/2 ct. p. p.
Idem bij de 5 pond	10 ”
Mager gerookt spek	45 ”
Baconspek	50 ”

N.V. UITHOORNSCHE BACONFABRIEKEN

— AFD WINKEL —

**GEBUCO's
TEERSTROOP**

EEN UITSTEKEND MIDDEL TEGEN

**GRIEP, SLYM. EN
KINKHOEST**

DOOR HH. DOCTOREN AANBEVOLEN

Verkrijgbaar bij D. KLUIS, Uithoorn.

Magazijn „DE ZON”, Uithoorn
tegenover het RAADHUIS
vraagt een
flinke VERKOOPSTER.

Persoonlijke aanmelding 's avonds
na 7 uur.

Gas in Uw woning.

De American Kitchenkook
het toestel dat zijn eigen gas produceert
tegen een geringer prijs dan een gas-
fabriek U dit levert, veel **zuinlijker**
en **goedkoper** dan petroleum en
100 pCt. vlugger kookt, absoluut onge-
vaarlijk in bedrijf en zeer gemakkelijk
te bedienen is.

Vertegenwoordiger voor Uithoorn,
Mijdrecht en Omstreken.

Rijneveld's Radiohandel,
AMSTELKADE — UITHOORN.

De Kwakel B.V.L. As. Zaterdag
middag 2 uur gaan een negental schu-
ters uit de afdeling De Kwakel naar
den schietwedstrijd te Hoofddorp. Zij,
die een programma thuisgestuurd kregen,
zijn tevens aangewezen als wedstrijd-
schutter. Verzamelplaats R.K. school
te De Kwakel te 2 uur.

— Donderdag j.l. had alhier de ver-
koop plaats van schapen van het R.K.
parochiaal kerkbestuur, totaal 49 stuks
Opbrengst f 1749,50, kooper de heer
D. Hakkenberg te Leiderdorp.

Op den 28en Maart a.s. hoopt
Cornelis Griffioen
den dag te herdenken waarop hij
40 jaar geleden
in dienst kwam bij het Waterschap
„BLOKLAND”.
Dat hij nog vele jaren gespaard
moge blijven is de wensch van
HUN BUREN.
De Hoef, 19 Maart 1931.

„Arbeid Adelt”
te UITHOORN.

Het BESTUUR van boven-
genoemde Vereniging maakt
bekend dat er **gelegenheid bestaat**
tot inschrijving:

1. voor de Dagschool;
Lesgeld f 4.— en f 2,50 per maand
2. voor den Middagcursus;
Lesgeld f 2.— per maand
3. voor de Avondschoon;
Lesgeld 1 avond p. week f 0,75 p. maand
2 avonden f 1,50

Aanmelding aan de NAAISCHOOL,
dagelijks van 9—12 en van 2—4 uur
en Dinsdags- en Donderdagsavonds van
6.30—8.30 uur, met medebrenging van
het trouwboekje en een verklaring van
het hoofd der school, dat zij met goed
gevolg de 6e klas doorloopen heeft.

Pensioen aangeboden
VOOR HEER

gezellige Kamers, nette stand, billijke
prijs.
Br. fr. onder No. 314, aan het bureau
van „ONS WEEKBLAD” te Uithoorn.

Burgerlijke Stand.

UITHOORN

Geboren: Pieter z v P Kooljman en J
A den Haan; Cornelia Anna Maria d v
J P J M Mathezing en M C Maas; Jacoba
d v A H Smit en H van Grieken
Overleden: Gijsbertus Smit 68 j echtg
van A Marechal; Hendricus Cornelis
Sparnaaij 78 j echtgen van J Rijneveld

Heden overleed tot ons aller
diepe droefheid, onze zeer gewaar-
deerde Kapitein en Commissaris
onzer Maatschappij, de Heer

Gijsbertus Smit

Steeds zal zijne nagedachtenis
bij ons in eere blijven.

N.V. STOOBOOTDIENST
„DE LANDBOUW”

Uithoorn, 16 Maart 1931.

SPAART
Ons Maatschap
Zoals het lezen van
goede boeken bijdraagt tot het verrijken
van den geest, zoo kan Ons Spaart
in boekvorm bijdragen tot het verbeteren
van Uwer materiele welstand.
Vraagt inlichtingen bij ons agentschap te
UITHOORN
DORPSSRTAAT 34 en
WIJK 3 No. 103 (BUURT)
Een waardvol geschenk voor iedereen!
Nederlandsche Middestand's Spaart
Havengracht 500 Amsterdam
Telef. 22226 (5 lijnen)

Wilnis. Eierveiling. Dinsdag werden
ter veiling aangevoerd 61323 eieren. Prijs
kipeieren f 3,30—f 5,10; kuikenseieren
f 0,00—f 0,00, eendeieren f 3,50 tot f 4,40,
alles per 100 stuks.

— R.K. damvereniging „St. Canisius”.
Maandagavond werden voor de club-
competitie de volgende partijen gespeeld:
1e groep: H. de Graaf—A. v. Leeuwen
2—0, Th. de Graaf—G. Verheggen 2—0,
H. van Nieuwkerk—M. Reuring 0—2,
P. van Zijl—J. Turkenburg 0—2, A. van
Leeuwen—B. de Zwart afgebroken.
Promotie. H. Wiegman—M. Reuring
0—2, A. E. ten Berge—H. de Graaf 2—0.
2e groep: A. Reuring—A. J. Oosterom
0—2, J. v. d. Meer—Jac. Roelvelde 0—2,
W. Maljenburg—H. v. Nieuwkerk Hz. 1—1.

TE HUUR
2 HUIZEN
Te bevr. bij W. J. VAN ROOIJEN,
Amstelkade, Uithoorn.

BAR WINTERWEER, IJS EN SNEEUW
beteekent heel laat versche Groenten.
Doch geen nood!

GROENTENMEST HELPT.
Helpt ook uw Aardappelen met
AARDAPPELMEST.
Bestel dus spoedig aan **M. v. d. VAART**
& Zn., Noorden (Z.-H.) — Mijdrecht.

MIJDRECHT
Geboren: Margaretha d v C v Loenen
en M. J. Uittenbroek; Gerarda Leonarda
d v J. Hoogenvorst en C. C. Veldhuizen;
Gerardus Cornelis en Nicolaas Wilhelmus
z v J. Blom en M. van Leeuwen; Willem
z v W. Vollebregt en N. Vork; Harmen
Jan z v K. Moot en M. v. Eck; Gerardus
Petrus z v J. Badre en M. Hogervorst
Overleden: Johanna Voortman 77 j wed
van A. Suis eerder van J. Boef; Nicolaas
Wilhelmus Blom 4 dagen

VINKEVEEN
Geboren: Agatha d v A. W. Kooljman
en J. M. Gruter; Wilhelmus Cornelis Jozeph-
phus z v C. van Schie en J. M. Oudshoorn

Geldt 'Luctor et emergo' ook voor Wilnis?

IK WORSTEL EN KOM BOVEN

door Joop Frankenhuizen

Vijf eeuwen lang was Wilnis een gerecht onder de Proosdij van St. Jan. In 1798, na de Bataafse omwenteling, werd het een zelfstandige gemeente. Zelfstandig in zoverre dat ze tussen 1850 en 1971 de burgemeester heeft moeten delen met Mijdrecht. In 1971 krijgt Wilnis een eigen burgemeester. Tot 1981 is dat Jan de Pree, daarna tot 1989 Dick Boogaard. Zij hoeven als voorzitter van de gemeenteraad de aandacht niet langer te delen met die andere raad van de veel grotere en 'altijd eisen stellende' gemeente Mijdrecht en kunnen zich puur richten op het eigen dorp. Vinkeveen heeft nooit last gehad van gedeelde burgemeesters. De Hoef en Amstelhoek ook niet, want die zijn sinds 1798 onderdeel van Mijdrecht.

In 1989 is het definitief afgelopen met de gemeenten Wilnis en Vinkeveen en Waverveen, want dan worden ze samengevoegd met Mijdrecht en vormen de gemeente De Ronde Venen. Wilnis mag niet langer over het eigen dorp beslissen en moet weer wedijveren met Mijdrecht en dat heeft zo zijn gevolgen. Veel ondernemers zien het resultaat van hun investeringen in het dorp teruglopen en sluiten hun bedrijf. Dan rijst de vraag: "Is Wilnis nu aan de beurt om net als De Hoef en Amstelhoek uit het zicht te raken, of is het groot en interessant genoeg om met beperkte winkelnering, vier basisscholen en drie kerken een echt dorp te blijven." Laten we eens terugkijken naar het Wilnis van toen en zien of de spreuk 'Ik worstel en kom boven' ook voor het huidige dorp van toepassing kan zijn

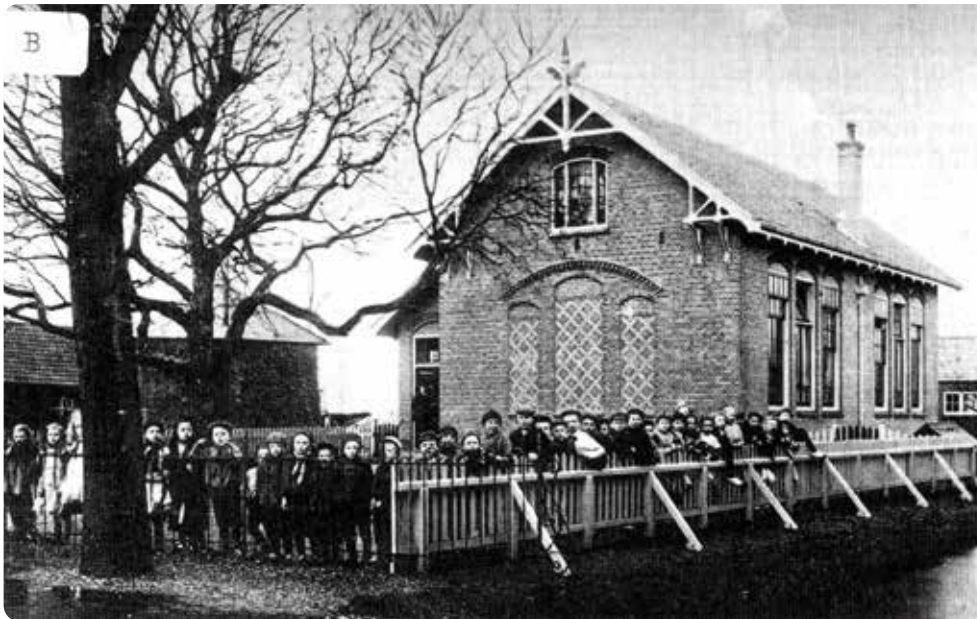
DE EERSTE SCHERMUTSELINGEN

Het is 1 mei 1798. De Bataafse omwenteling is uitgewoed. Lokale bestuurders hebben plaats moeten maken voor representanten van het volk en in één klap zijn de gerechten Mijdrecht, Wilnis, Oudhuizen, Vinkeveen, Demmerik, Waverveen en Waveren-Bots-hol-Ruige Wilnis gemeenten geworden. Drie jaar later volgen de eerste samenvoegingen en scheidingen.

Mijdrecht blijft Mijdrecht, maar het arme Wilnis heeft het naburige en rijke Oudhuizen erbij gekregen en dat gaat niet goed. De nieuwe gemeente blijkt niet levensvatbaar en Oudhuizen scheidt zich af. Dat duurt tot 1811 wanneer beide weer samengaan. In 1818 volgt weer een scheiding. In mei 1846 wil de provincie Utrecht eindelijk eens weten hoe Oudhuizen denkt over samengaan met Wilnis. Geen denken aan, stelt de gemeenteraad. Wij behoren tot de gegoede boerenstand terwijl Wilnis meest veenlieden heeft die tot de 'middelstand' behoren en bovendien veel armen en minvermogenden telt. Pas als in 1851 de nieuwe gemeentewet van minister Thorbecke wordt aangenomen, komt er een eind aan 50 jaar Oudhuizen's verzet. In 1857 houdt de gemeente Oudhuizen op te bestaan en gaat ze op in de gemeente Wilnis. Die telt dan 2.231 inwoners.

NIET SAMEN MET ANDEREN

Even later dat jaar een brief van de provincie Utrecht. Hoe denkt Wilnis erover om nu samen te gaan met Mijdrecht? Het antwoord is kort. Nee! Mijdrecht ligt op een uur gaans en omdat het de grootste gemeente is zal het bestuur daar gaan resideren en dat willen wij niet. Wilnis krijgt dan te maken met allerlei dorpsstraten

De Openbare School van Wilnis in 1915

en lantaarns die het zelf niet heeft en zal moeten opdraaien voor niet gemaakte schulden.

Rond die tijd is Wilnis een overwegend katholiek dorp. Dat verandert naarmate de verveningen en droogmakerijen doorzetten. Steeds meer volk komt van elders en moet gehuisvest worden. In 1895 telt de gemeente Wilnis 1.114 mannen en 1.024 vrouwen. Er zijn zeven raadsleden die om de vier jaar aftreden. De burgemeester heet J.G. de Voogt. De wethouders zijn G.A. Bots en W. van Sevenhoven. De gemeente heeft in eigendom een openbare basisschool en een brandspuithuisje. De Wilnisse Zuwe wordt samen met Mijdrecht onderhouden. De Herenweg door verhoefslaagden (onderhoudsplichtige aanwoners). Regenwater is verkrijgbaar bij de school en bij de hervormde kerk voor 1 cent per emmer.

DE GROEI ZET IN

In 1902 is er ruzie met Mijdrecht over het onderhoud van de zuwen. Zolang Wilnis daar tol heft, betaalt Mijdrecht niet mee aan het onderhoud. Jammer, want Wilnis heeft het financieel niet makkelijk. In 1912 stemt de gemeenteraad in met een hoofdelijke omslag om de begroting sluitend te krijgen. Het is een optelsom van de opbrengst onroerend goed, kapitaal, arbeid en recht op periodieke uitkeringen. De eerste 300 gulden worden gezien als kosten voor levensonderhoud en zijn onbelast. Voor elk kind onder de 14 jaar geldt een aftrek van 50 gulden. Het hoogste tarief bedraagt 222,63 gulden en geldt voor inkomens tussen 5.800 en 6.100 gulden. Eind 1913 laat de gemeente weten: "De toestand van de landbouw en veeteelt is zeer

gunstig. Men is begonnen met tuinbouw door het ompspitten van weiland. De kleine winkelnering is ongunstig. De inkoop is duur en goederen zijn slecht leverbaar".

In 1915 krijgt Wilnis een eigen station. De inwoners kunnen met de trein direct naar Aalsmeer en Nieuwersluis. In 1916 telt de gemeente 2.334 inwoners, maar heeft ondanks die hoofdelijke omslag nog ruim 22.000 gulden openstaan aan schulden. De verlichting langs de Herenweg loopt nog op petroleum, die langs de Stationsweg deels op benzine, maar elektriciteit is in aantocht. Het dorp telt dat jaar drie kerken en drie scholen. De katholieke kerk op de grens met Mijdrecht, de hervormde kerk en de gereformeerde kerk in de dorpskern. De openbare school redt het nog net met 23 jongens en 23 meisjes, maar staat op springen. De twee bijzondere scholen doen het beter en tellen samen 102 jongens en 85 meisjes.

De nijverheid is grotendeels in handen van de stoomkorenmalen van M. van der Vaart en de scheepsmakerij van Haring. Deze laatste biedt werk aan dertien mannen en vier kinderen. Daarnaast huisvest Wilnis vijf scheepsmakers die samen twintig man personeel in dienst hebben. Verder zes broodbakkers, vier timmerlieden, vier smeden, drie schoenmakers, drie slagers, twee schilders, twee korenmolenaars, twee metselaars, twee naaisters, een kleermaker, een klompenmaker, een kuiper, een mandenmaker, een rietdekker, een touwslager en een blikslager. De vraag naar turf blijft groot. De 60 arbeiders verdienen 20 tot 25 gulden per week met het baggeren van turf met een baggermachine.

Veldzijde langs Wilnise Zuwe

Veldzijde langs Padmosweg

In 1920 wordt de openbare school opgeheven. Dat scheelt de gemeente jaarlijks 1.000 gulden en het helpt mee de schuld af te betalen. Even later dat jaar wordt het schoolgebouw omgebouwd tot raadhuis. Dat staat er nog steeds. Drie bijzondere scholen blijven over. De Christelijk Nationale School in het dorp, de Christelijk Nationale School aan de Uitweg en de Nederlandse Hervormde School in het dorp.

EINDE VAN EEN ELDORADO

In 1926 valt de Wilnise plas droog en is de polder Veldzijde een feit geworden. Een en ander was het gevolg van een koninklijk besluit uit 1862 waarin voor de plas besloten werd tot een 60 jaar durende beperkte vervening, bedijking en daarna drooglegging. Voor de sportvisser en de watersport betekende die drooglegging het einde van een eldorado, maar voor de werkgelegenheid was het een oppepper omdat eindelijk gestart kan worden met vervenen. Maar dat viel tegen. Enerzijds door de hoge bemalingskosten omdat de diep gelegen polder veel kwelwater krijgt door de slecht aangelegde ringdijken. Anderzijds door de grote bulten oudveen die afgevlakt moesten worden. Een mooi werkverschaffingsproject voor werklozen dacht Amsterdam toen en kocht een paar flinke stukken. Een paar jaar later moest het project gestopt worden omdat de Amsterdammers het werk niet aankonden. De egalisatie is uiteindelijk gedaan door werkloze Wilnissers en Mijdrechtters, die beter

met grondwerk vertrouwd waren. De huidige polder Veldzijde wordt omzoomd door de Padmosweg, de Wilnise Zuwe, de Bovendijk en Molenland. Een kale diepe polder met langs de randwegen hier en daar wat bewoning. Of het daar in de toekomst ooit tot woningbouw komt, zodat de gemeentelijke inkomsten van de gemeente de Ronde Venen gespekt kunnen worden, zal de tijd ons leren.

Omdat zwemmen in de plas niet meer kan, wordt in 1933 badinrichting 'De Duiker' geopend. Een 145 meter lang en 50 meter breed zwembad, gelegen achter de Herenweg waar tot 1996 de betonindustrie van de firma Voorbij zat. Echt lang hebben de Wilnissers van dit, op particulier initiatief, gebouwde zwembad niet kunnen genieten. Het eind komt in zicht, wanneer in de hongerwinter van 1945 de eerste houten badhokjes in de Wilnise kachels verdwijnen. Wilnis heeft nadien nooit meer een zwembad gehad.

Belangrijke Velling Onroerend goed.

Ten verzoeken van het Waterschap Wilnis Veldzijde, welk Waterschap enkel en alleen DE EENIGE EIGENAAR IS van alle gronden in dien polder gelegen en drooggemaakt zal ondergeteekende Notaris overeenkomstig polder-reglement publiek verkopen op nader te bepalen datum in Juli aanstaande de circa 550 Hectaren drooggemaakte zeer vruchtbare landerijen en dijkgronden.

Nadere informatie geeft

Notaris J. F. W. J. v. d. HEIJDEN te Mijdrecht, .

Veldzijde verkoop grond 1926

BURGEMEESTER PADMOS KIJKT TERUG

De eerste raadsvergadering na de oorlog is op 28 december 1945. Tijdens de rondvraag stelt burgemeester Padmos zijn aftreden op 1 januari 1946 aan de orde. Hij werd 15 juli 1919 benoemd. De ontvangst in Mijdrecht was in het oude raadhuis naast hotel Oostrom. In 1921 verhuisde de secretarie naar het huidige gebouw. Hij beschrijft zijn lange werkperiode in Mijdrecht en Wilnis als een rustige tijd, op de laatste oorlogsjaren na. De financiële

toestand was goed te noemen. Met hoofdelijke omslag kon de begroting steeds sluitend worden gemaakt. Maar zonder slag of stoot ging dit alles niet. De crisis rond de jaren dertig verminderde de inkomsten, terwijl de uitgaven onrustbarend stegen. Vooral door de kosten van werklozenzorg.

HET DORP GROEIT NOG, MAAR ER KOMEN DOMPERS AAN

In 1947 wordt Mijdrecht door de planologische dienst van de provincie Utrecht aangewezen als potentiële vestigingsplaats voor industrie en start de bouw van het bedrijventerrein. Wilnis heeft het nakijken. De tweede domper komt in 1950 wanneer het NS-station definitief dichtgaat. In december 1960 besluit Mijdrecht de Industrieweg te verbreden om op die manier het industrieterrein beter bereikbaar te maken, maar Wilnis wil met hun deel van de weg, de Mijdrechtse Dwarsweg, niet meedoen. Het geschil wordt afgekocht. In 1964, na dertien jaar praten, wordt de Ir. Enschedeweg geopend. Woerdenaren kunnen nu sneller naar Amsterdam en Wilnis moet maar zien de overlast in de Dorpsstraat op te lossen.

Na al dit gedoe probeert de provincie Utrecht voor de zoveelste keer Mijdrecht en Wilnis te overtuigen dat samenwerken beter moet. Maar Wilnis wil niet. In 1965 haalt het dorp de landelijke pers. "Wilnis houdt zich van de domme", kopt dagblad De Tijd. Secretaris te veel weg, burgemeester te veel weg en ambtenaren veel te lui. Zo blijken de rekeningen van 1962 tot en met 1965 nog steeds niet afgesloten. Gevleugeld antwoord op de vraag 'waarom niet' is steevast: "Geen commentaar".

In 1964 komt Veenzijde in beeld. Een groot stuk grasland even ten noorden van het dorp. Volgens B&W prima geschikt voor woningbouw. Kan veel geld aan verdienen worden, vooral met verkoop van grond aan particulieren. Op 12 januari 1968 gaat de eerste paal voor Veenzijde 1 de grond in. Het gaat om 379 woningen met 206 garages. In 1973 blijkt Wilnis, vooral door import van buitenaf, fors gegroeid. Het telt dan 5.081 inwoners. 41% is katholiek. 26% hervormd, 21% gereformeerd, van 11% geen opgave. Werkgelegenheid is er alleen buiten het dorp. 55% van de inwoners werkt in de industrie, 35% in de

dienstensector. Slechts 10% houdt zich bezig met het boerenbedrijf.

HOE OUD IS WILNIS EIGENLIJK?

Een unieke kans om in Wilnis archeologisch onderzoek te doen komt in 1994 wanneer in de Dorpsstraat de voormalige lagere school, later verenigingsgebouw 'De Eendracht', afbrandt en nieuwbouw in de wacht staat. Graafwerk leert dat de gronden aan de Dorpsstraat in Wilnis nooit zijn afgegraven. Op drie meter diepte ligt onberoerd veen waarin wat materiaal uit de dertiende eeuw wordt gevonden. Een vijftal blootgelegde paalkoppen laat zien dat er op de plek waarschijnlijk een huis heeft gestaan. Niet duidelijk is waar die vijf palen thuishoorden, onder de woning of de stal. Om dat uit te vinden zou er verder moeten worden gegraven, maar daar is geen tijd en geen geld voor. Het blootgelegde toont aan dat er in de tweede helft van de dertiende eeuw langs de Dorpsstraat in Wilnis mensen hebben gewoond en dat het dorp dus minstens 750 jaar oud is. Het doel van de opgravingen destijds was de vroegste sporen van bewoning in Wilnis te traceren en dat lijkt gelukt.

NOG MEER DOMPERS

Na Veenzijde 1 volgt al snel Veenzijde 2 met nog eens 200 woningen. De vaste inwoners van Wilnis dorp zijn niet echt blij met de komst van al die stadsmensen. Het wordt alsmaar drukker. Het gemeentebestuur laat daarop weten dat het zware verkeer in de Dorpsstraat geweerd gaat worden. Geldt ook voor nieuwe bedrijven die zich daar willen vestigen. Kort daarop

verschijnen in de smalle Dorpsstraat de eerste bloembakken als stude-wegjes voor het autoverkeer. Niet leuk voor de detailhandel. In 1981 opent burgemeester Boogaard een markt. Een kleine markt iedere zaterdagmorgen op het parkeerterrein naast het voormalige raadhuis. Die

markt bestaat niet meer; in 1995 opgeheven wegens teruglopende belangstelling, want in Mijdrecht valt meer te verdienen. In 2003 haalt het dorp de landelijke pers als langs de ringvaart een stuk dijk verschuift. Wie heeft Wilnis in de steek gelaten? Het waterschap of de gemeente De Ronde Venen waar Wilnis sinds 1989 onderdeel van is. De schuldvraag wordt een steekspel.

GEVLEUGELD ANTWOORD
OP DE VRAAG 'WAAROM NIET'
IS STEEVAST:
"GEEN COMMENTAAR"

Met andere woorden Wilnis wordt een slaapdorp. De structuurvisie voorziet in de oude dorpskern een bescheiden detailhandel en horeca naast verspreid en rustig wonen. Mochten de detailhandel en horeca in de Dorpsstraat teruglopen, dan worden er andere functies, zoals wonen, mogelijk gemaakt. Wanneer het aantal inwoners stijgt, dan kunnen er kansen ontstaan voor een vernieuwd winkelcentrum dat het bestaande centrum buiten aan de Molmlaan vervangt. Voor de gemeente blijft het motto: Wij maken ontwikkelingen mogelijk, maar inwoners en ondernemers zijn en blijven de initiatiefnemers. Alleen staan die laatste, waar het de Dorpsstraat betreft, niet meer te trappelen. ■

Geraadpleegde bronnen:

- Verslagen B&W vergaderingen, gemeenteraad en publicaties.

DE DORPSSTRAAT HEEFT HET GEHAD

Langzaam meer zeker loopt bij de gesettelde ondernemer de belangstelling voor de drukke Dorpsstraat terug. Zo had Wilnis lange tijd een eigen postkantoor. Dat bestaat niet meer. Net zoals het bijkantoor van de Rabobank. Een servicepunt met flappentap was het enige dat overbleef. Eind 2016 blijkt ook die tap verdwenen. Wilnis heeft nog wel twee huisartsenpraktijken, maar voor medicijnen moeten de inwoners naar Mijdrecht, want de apotheek heeft in 2015 zijn vestiging in de Dorpsstraat gesloten. Noemenswaardig is alleen nog de eigen brandweergarage, maar voor hoe lang nog.

Ligt dat aan de ondernemer of aan de faciliteiten die de gemeente biedt dat zoveel ondernemers uit de Dorpsstraat verdwijnen. Het dorp telt anno 2016 zo'n 6.400 inwoners en dat is nogal wat. Rond 25% is tussen de 25 en 45 jaar oud. Bijna 31% is tussen de 45 en 65, slechts 15% is 65-plusser. Dat is geen vergrijzing meer te noemen. Daarnaast telt Wilnis vier basisscholen. Twee op protestants-christelijke basis, één volgens de Jenaplan formule en één openbare. Kenmerkend voor de samenwerking was altijd de houding van Mijdrecht. Als die vond dat Wilnis ergens bij betrokken moest worden, moest Wilnis meebetalen. En Wilnis deed dit meestal zonder veel commentaar.

IS DE SPREUK 'LUCTOR ET EMERGO' NU GERECHTVAARDIGD ?

In 2006 laat de gemeente De Ronde Venen weten dat wonen straks de belangrijkste functie in Wilnis wordt.

Lantaarnbede

Duld Edel-Achtbaar Burgervader
Dat ik met Eerbied tot u nader
En deze bede tot U richt:
Geef Burgemeester, Geef ons licht !
Want zonder maan of stergeflonker
Verzinkt ons heele dorp in 't donker
En 't is geen onbedreven man
Die dan zijn weg nog vinden kan.
Want met een heel klein ongeluk
Breekt hij zijn hals of beenen stuk.
Ook is de Wetering niet pluis
Als men des avonds gaat naar huis
Dit ondervond de Heer Verdam
Toen hij van huis naar Wilnis kwam
Want had gij hem niet bijgestaan
Hij was verdronken en vergaan
Het dorp had vroeger een lantaren
Waarop het oog met vreugd mocht staren
Maar waar het thans ook zoekt en ziet
Lantarens neen die vindt het niet
Verg gunstig 't oor naar onze klachten
En laat niet hoop'loos ons versmachten
Doe ons weldadigheid O Heer
En geef ons een lantaren weer

November 30, 1877 L.C. Lagaaij
Uit naam van de bewoners van de
Kom de Gemeente Wilnis

Genealogienieuws

Tekst van website proosdijlanden.nl, bewerkt door Jaap Meulstee

In de beginjaren van onze vereniging werden er avonden belegd in het archief van het gemeentehuis in Mijdrecht. Daar waren o.a. de burgerlijke standen van de voormalige plaatsen in de Ronde Venen opgeslagen. Hiervan maakten steeds meer inwoners van onze gemeente en daarbuiten gebruik. Een aantal leden van onze vereniging met kennis en deskundigheid op het gebied van genealogie sloot zich aaneen en vormde de werkgroep "Genealogie". Een van de eerste activiteiten van deze werkgroep was de organisatie van een zeer geslaagde "Dag van de Genealogie", met vele deskundigen en presentaties.

Belangrijk voor de werkgroep was de opening van onze Oudheidkamer in het dorps huis "De Boei" in Vinkeveen. De werkgroep ontwikkelde zich tot een servicepunt voor leden en niet-leden, die zoeken naar gegevens over hun voorouders.

Iedere eerste maandagavond van de maand (met uitzondering van juli, augustus en september) is de werkgroep actief voor stamboomonderzoekers in en buiten de Ronde Venen. Tijdens de bijeenkomsten wordt aandacht besteed aan:

- Informatie-uitwisseling;
- Hulp bieden bij stamboomonderzoek;
- Het organiseren van cursussen, b.v. oud schrift;

- Deskundigheidsbevordering d.m.v. lezingen, b.v. op het gebied van stamboomonderzoek, computerprogramma's, gegevensbeheer (dopen, trouwen, begraven, e.d.), archiefonderzoek, onderzoek naar achtergronden en eventuele wapens (heraldiek).

Kortom, alles wat met stamboomonderzoek te maken heeft. Meer informatie over de werkgroep en het werken aan familieonderzoek vindt u op onze website www.proosdijlanden.nl

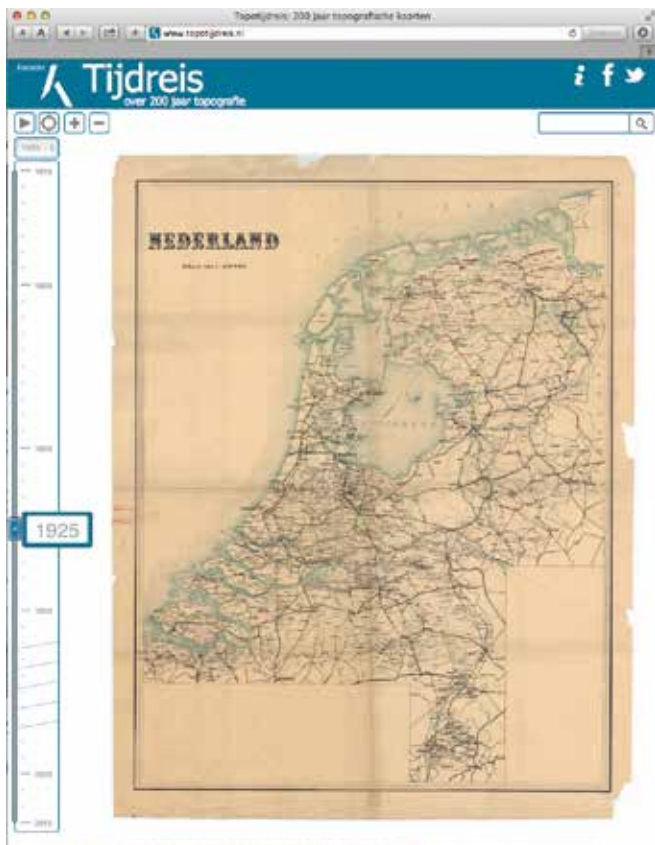
 Plaatsengids.nl

Site-tips Over ons Kennis

PLAATSNAMEN

Als genealogen op zoek moeten naar een plaats of verdwenen/onbekende plaats, dan gebruiken zij het "Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden" van A.J. van der Aa. Dat boekwerk in dertien delen verscheen tussen 1839 en 1851. In de jaren negentig jaren van de twintigste eeuw is deze oude publicatie opnieuw uitgegeven en voorzien van aanvullingen en verbeteringen. Voor mensen die dit dertiendelige werk niet hebben, is het mogelijk om via de site plaatsengids.nl toch de plaats te vinden waar ze op zoek naar zijn.

De site 'toptijdreis' van het Kadaster laat zien hoe Nederland is veranderd vanaf 1815 tot 2015. Ook uw woonplaats is zo te vinden. Aardig detail: het downloaden van scans is gratis bij het Noord-Hollands archief, het Utrechts archief en het Zeeuws archief!

Op de vele websites, die genealogische gegevens bieden, is een schat aan informatie te vinden. Wij noemen hier in elk geval de website 'genealogie-info.nl'. Deze pagina biedt vele mogelijkheden om de speurtocht naar het verleden extra inhoud te geven. Een deel-pagina is geheel gewijd aan 'beroepen van toen'. Met meer dan 60 links naar veel ander materiaal zeker een aanrader.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

De website van de Koninklijke Bibliotheek biedt ook welkome ondersteuning voor genealogen. Uitleg over Delpher, met toegang tot meer dan een miljoen boeken, tijdschriften en kranten, wijst u de weg in onze geschiedenis.

Meer dan honderdduizend boeken uit voorgaande eeuwen zijn op deze wijze beschikbaar. Er staat bij de KB al veel meer online dan menigeen weet. Niet alleen boeken, kranten en tijdschriften, maar bijvoorbeeld ook geïllustreerde handschriften, brieven en Kamerstukken. Voor een deel zijn die digitale collecties gratis voor iedereen toegankelijk via internet. Maar de grootste bronnencollectie is bereikbaar door lid te worden van de KB (huidig tarief: € 15 per jaar). Dit kan online (inschrijven.kb.nl) en aan de balie. KB-lidmaatschap geeft u toegang tot allerlei extra diensten en bronnen, waaronder tientallen nationale en internationale databanken. U vindt de website van de Koninklijke Bibliotheek heel simpel: www.kb.nl

Op deze site is via enkele deelpagina's (expo- bladerdigitaal goud delven) ook het boekje "Goud delven" te raadplegen met daarin de instructies over hoe om te gaan met alle digitale informatie op deze website. De beschikbare informatie is bijna onuitputtelijk. Duidzenden scans in vele tientallen archieven zijn digitaal beschikbaar, zoals kaarten, trouwakten en nieuwsbrieven.

Als u eenmaal begint met zoeken (surfen), dan bent u gegarandeerd vele uren onder de pannen en verze-kerd van een enorme hoeveelheid bronnen, die u het zoeken naar het verleden van uw voorouders volop zullen ondersteunen.

Een willekeurige greep: frieskaartenkabinet.nl; oudelandkaarten.eu; stadsenambtsbegraafplaats.nl; alldrenten.nl; ngv.nl; archiefeemland.nl

Het zijn allemaal websites, die ook via onze webpagina te vinden zijn. Wilt u meer lezen, bezoek dan vooral ook de website van onze vereniging, onder de deelpagina 'genealogie'. We wensen u daar veel plezier bij. ■

ALGEMENE LEDENVERGADERING HISTORISCHE VERENIGING DE PROOSDIJLANDEN

Dinsdag 11 april 2017, Oudheidkamer, Croonstadtlaan 4a, te Mijdrecht. Aanvang 20.00 uur.

Agenda

1. Opening en mededelingen
2. Verslag van de ledenvergadering van november 2016
(dit verslag kunt u inzien op onze website proosdijlanden.nl en ter vergadering)
3. Jaarverslag 2016
dit verslag kunt u inzien op onze website proosdijlanden.nl en ter vergadering)
4. Financieel verslag 2016
(ook dit verslag kunt u inzien op onze website proosdijlanden.nl en ter vergadering)
5. Verslag financiële commissie
(de heren Hoekstra en Frankenhuizen zullen verslag doen van het controleren van de boeken bij de penningmeester)
6. Voorstel verlenen decharge penningmeester
7. Benoeming financiële commissie
8. Rondvraag en sluiting

Na de pauze bieden we u de lezing Nederland en Amerika

Na de pauze, om ongeveer 20.45 uur, vertelt Gert Tetteroo, in een met diverse beelden geïllustreerd verhaal, over de oorsprong van onze historische banden met de V.S. Gert Tetteroo is directeur van het Spoorhuis te Vinkeveen, maar ook directeur van de stichting Henry Hudson 500.

Op 11 september 1609 ging Kapitein Henry Hudson met zijn VOC schip Halve Maen voor anker bij een eiland dat de Indianen 'Manahatta' noemden. Tegenwoordig is New York de plek waar talent uit alle werelddelen elkaar vindt; een economisch en cultureel brandpunt met een adembenemende energie en een ongekende diversiteit. Gert Tetteroo volgt het spoor terug: wat is de Nederlandse nalatenschap in de stad die aanvankelijk Nieuw Amsterdam heet? Hoe Henry Hudson, Peter Stuyvesant, Griet Reyniers, Asser Levy, Manuel de Gerrit de Reus, Catalina Tricot en hun tijdgenoten wereldgeschiedenis schreven.

BEZOEK REGELMATIG ONZE EIGEN WEBSITE:

WWW.PROOSDIJLANDEN.NL

EN KIJK EENS OP ONZE FACEBOOKPAGINA:

WWW.FACEBOOK.COM/PROOSDIJLANDEN

Nieuwe ruimte geopend

1

Op vrijdag 27 januari werd onze 'nieuwe Oudheidkamer' door burgemeester Maarten Divindal officieel opengesteld. Het was die middag gezellig en druk. Samen met onze voorzitter Rob Blans onthulde hij het naambord. Dat ging gepaard met een luide knal en een regen van confetti. Zo'n 100 aanwezigen (foto 1) hieven daarbij een glas bubbels.

2

Burgemeester Divindal sprak over de waarde van historisch besef en benadrukte het belang van de inzet van vrijwilligers (foto 2: broers Braamskamp bevestigen bord en foto 3 de schoonzusjes Braamskamp verzorgen de catering). Ter gelegenheid van de opening overhandigde de burgemeester een exemplaar van de onlangs beschikbaar gekomen gemeentevlag aan voorzitter Blans.

3

Rob Blans ging in op de geschiedenis van de vereniging. Hij memoreerde de eerdere onderkomens: het Prinsenhuis, het gemeentehuis, Museum De Ronde Venen en - de laatste jaren - het Dorpshuis in Vinkeveen. Nu is huisvesting gevonden in een grote ruimte aan de Croonstadlaan. Een mooie plek waar de diverse werkgroepen van de vereniging prima hun activiteiten kunnen doen.

4

Het verhaal van Rob werd ondersteund met beelden uit het verleden, een presentatie verzorgd door het Mijdrechtse Event Station van John den Hollander. Rob noemde ook diegenen, die het financieel mogelijk gemaakt hebben om de verhuizing en nieuwe inrichting van de Oudheidkamer te bekostigen: SC Johnson Europlant BV, Stichting Ronde Venen Fonds, G. Brouwer & Zoon Fournituren, Rabo Dichtbij Fonds, P.A. van Rooyen Verhuizingen BV, ABN AMRO, Event Station, Drukkerij Avanti, Dirkedaan en Van der Wilt Gerbera's.

De vele aanwezigen waren vol lof over de prachtige ruimte en de vele mogelijkheden, die de historische vereniging nu heeft om haar historische activiteiten te doen en te presenteren. Ook de presentatie van de schilderijen van Akke Feddema-Fokker en de maquettes van Alex van Ankeren (foto 4) oogstten veel waardering. Na de opening volgden twee open dagen op zaterdag 27 en zondag 28 januari. Die trokken ook vele tientallen belangstellenden.

(foto's met dank aan Henk Butink)

Nieuwe leden

Mw. Y. Welter	Abcoude
H. v. Groeningen	Amsterdam
Th. C. Zwetsloot	De Hoef
R. Hartsink	Mijdrecht
H. Hazenbosch	Mijdrecht
Mw. C. Tanger van Eijk	Mijdrecht
A. J. van Bemmelen	Uithoorn
H. A. A. van Bemmelen	Uithoorn
D. Stam	Terneuzen
P. Liesveld	Vinkeveen
Mw. G. C. M. Hoogervorst	Vrouwenakker
J. J. Hage	Waverveen
C. v.d. Kraats	Wilnis

Ook lid worden?

Bel dan naar 0297 - 282190 of stuur een e-mail naar administratie@proosdijlanden.nl

"U gaat uw lidmaatschap van de Historische Vereniging De Proosdijlanden aan voor onbepaalde tijd en dat lidmaatschap wordt telkens automatisch voor een jaar verlengd.

Daar hoeft u niets voor te doen. U kunt uw lidmaatschap opzeggen uiterlijk vier weken voor het begin van een nieuw kalenderjaar. Als lid van de vereniging ontvangt u De Proosdijkoerier en na aanmelding hiervoor via de website ook onze digitale nieuwsbrief".

Doelstelling van de vereniging

De vereniging stelt zich tot doel belangstelling te wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkeling van de regionale en plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin.

Copyright

Overname van artikelen uit de Proosdijkoerier is toegestaan mits met uitdrukkelijke toestemming van de redactie.

Inleverdatum kopij volgende nummer: 1 mei 2017

COLOFON

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden', geregistreerd onder ISSN 1388-7165.

Hoofredactie

Dhr. Jaap Meulstee
Adres: Conincksmeer 5, 3645 WG Vinkeveen
E-mail: meuls63@planet.nl

Tekstredactie

Dhr. Jan Rouwenhorst

Vormgeving

Dhr. Jaco Kroon - Pijl 14 grafisch ontwerp
E-mail: info@pijl14.nl
Website: www.pijl14.nl

Drukwerk

Drukkerij Avanti Wilnis
Website: www.drukkerijavanti.nl

Voorzitter

Dhr. Rob Blans
E-mail: rob@blans.eu

Secretaris, excursies en lezingen

Mw. Geertje Oerlemans
Adres: Burgemeester de Voogtlaan 41, 3648 XD Wilnis
Telefoon: 0297 - 256660
E-mail: geertje.oerlemans@ziggo.nl

Penningmeester

Dhr. Jan van Breukelen
E-mail: jm.vanbreukelen@xs4all.nl
Bankrekeningnummer NL89 RABO 0369 6185 05

Algemeen adjunct

Dhr. Hans van Zwieten
E-mail: ha911@live.nl

Publicaties (PK, nieuwsbrief en website)

Dhr. Jaap Meulstee
E-mail: meuls63@planet.nl

Archeologie

Dhr. Paul Hoogers
E-mail: p.hoogers@icloud.com

Monumenten (aspirant bestuurslid)

Mw. Wiesje Dijkxhoorn
E-mail: w.dijkxhoorn@ziggo.nl

PR en documentatie

Dhr. Co Oudshoorn
E-mail: co.oudshoorn@planet.nl

Ledenadministratie

E-mail: administratie@proosdijlanden.nl
Aanmelding voor het lidmaatschap kan bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

Adres vereniging (Oudheidkamer)

Croonstadlaan 4a, 3641 AL Mijdrecht

Website: www.proosdijlanden.nl
E-mail: info@proosdijlanden.nl
Facebook: www.facebook.com/proosdijlanden

Contributie: €17,50 per jaar

Losse exemplaren van de Proosdijkoerier € 4,90 per stuk

Oplage: Circa 1300

ADVERTENTIEPAGINA
IN BEZIT VAN AVANTI

ADVERTENTIEPAGINA BINNENZIJDE OMSLAG
IN BEZIT VAN AVANTI

ADVERTENTIEPAGINA ACHTERZIJDE OMSLAG

RABOBANK

IN BEZIT VAN AVANTI